

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησίᾳ: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20 - Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
Γενάρου, ἑκαστ. ἡμέρας καὶ εἰνὴ ἑτήσιαι - Γραφεῖον Διευθ. Ἐπί τῆς Λέσχ. Πανεπιστημίου 89.

5 Φεβρουαρίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida. (Louise de la Ramée).
Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου].

Ἡ κόμησσα Σάρτερος (ἐν Milton Ernest, Berks, τῆς Ἀγγλίας) πρὸς τὸν Ἑρρίκον Χόλλυς (ἀγγλικὴν πρεσβείαν), εἰς Ῥώμην.

16 Ἰουνίου 1881. Στείλατέ μου κἀνένα, νὰ ζωγραφίσῃ τὴν αἰθουσαν τοῦ χοροῦ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν λαίδην Σάρτερος.

Ἐξηγηθῆτε καθαρώτερα τί θέλετε: Ζωγραφίαν ἐπὶ ὑγροῦ τοίχου, ἐλαιογραφίαν ἢ ὕδατογραφίαν; ἐπὶ ξύλου, μεταξωτοῦ, ἢ γύψου;

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπὶ ὑγροῦ τοίχου. Ἐπεῖγον. Οἱ πρίγκιπες ἀναγγέλλουν ἐπίσκεψιν.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Περιττὸν εἶνε, φιλότιμῃ μου Ἐσμέα, νὰ ἐξακολουθήσωμεν τηλεγραφοῦντες. Ἡ ὑπόθεσις δὲν τελειώνει τοιοῦτοτρόπως. Γνωρίζεις ἀρκετὰ ἀπὸ καλλιτεχνίαν, ὥστε νὰ μὴν ἀγνοῆς, ὅτι χρειάζεται περισσύτερος καιρὸς διὰ νὰ ζωγραφηθῇ μία αἰθουσα χοροῦ παρὰ διὰ νὰ στρωθῇ μὲ γαλλικὸν τοιχοχάρτον. Ἡ αἰθουσά σου εἶνε μεγάλη ὅσον καὶ ἡ τοῦ μεγάρου Κολόννα. Ἄν ἀποταθῆς εἰς ἀληθινὸν καλλιτέχνην — καὶ δὲν θέλεις βέβαια κανένα ἀντιγραφέα — ἡ ἐργασία θὰ διαρκέσῃ πολὺ καὶ θὰ στοιχίσῃ ἀκριβὰ. Ὑποθέτω δὲ πρὸς τιμὴν σου, ὅτι θέλεις κατὶ πρωτότυπον. Πότε περιμένεις τοὺς πρίγκιπας; Ἐγὼ ἐδῶ ἄνθρωπον κατάλληλον, ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἂν θὰ συναινέσῃ ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον, καὶ, ἐκτὸς τούτου, θὰ ζητήσῃ καὶ μακρὰν προθεσμίαν.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Στείλατε τὸν ἄνθρωπον. Ἡ Αὐτοῦ Βασιλικὴ Ὑψηλότης δὲν ὤρισε τὴν ἡμέραν τῆς ἐπίσκεψέως του.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Συγχώρησον, ἀγαπητή μου Ἐσμέα, νὰ σοῦ παρατηρήσω, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε δευράτια σιγῶρων, τὰ ὅποια στέλλονται ὡς δείγματα διὰ τοῦ ταχυδρομείου. Σοῦ ἔγραφα, ὅτι δὲν ἤμην βέβαιος, ἂν ὁ καλλιτέχνης τὸν ὁποῖον εἶχα κατὰ νοῦν ἤθελε συναινέσει ν' ἀναλάβῃ τὴν διακόσμησιν τῆς αἰθούσης σου. Ἐκτοτε τοῦ ὕ-

πέδειξα πлагίως τὸ πρᾶγμα, καὶ δὲν μ' ἐφάνη νὰ ἔχῃ καμμίαν δυσκολίαν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου σου. Εἶνε καλλιτέχνης διακεκριμένος, μεγαλοφυῆς μάλιστα, καίτοι ἐντελῶς ἀγνωστος μέχρι τούδε. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, πᾶς ἄνθρωπος μὴ βαδίζων ἐπὶ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ, ἤμπορεῖ νὰ μαρανθῇ μένων ἀγνωστος ὄλην του τὴν ζωὴν. Κατὰ τὴν οἰκτρὰν καὶ πρόστυχον ἐποχὴν μας, τὰ πρόστυχα πράγματα ἐκτιμῶνται περισσότερον. Ἐννοεῖται, ὅτι, ἂν δεχθῇ τὴν πρότασιν, πρέπει ν' ἀποφασίσῃς μεγάλην χρηματικὴν θυσίαν. Ὑποθέτει, πόσην; ἀμφιβάλλω. Ὅπωςδήποτε, καλὰ θὰ κάμῃς νὰ τὸ συλλογισθῆς. Ἀλλὰ μ' ἔρχεται μία ἄλλη ἰδέα. . . Μήπως τυχὸν δὲν εἶνε εὐπρεπές; Οὐτε νέος εἶνε. . . οὔτε ἡλικιωμένος. Τὸ ἐξωτερικόν του ὅμως εἶνε πολὺ εὐάρεστον. Φοβοῦμαι μήπως τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε ἐντελῶς σύμφωνον πρὸς τὰ παραδεδεγμένα, καὶ δὲν ἀγνοεῖς ὅτι ἐγὼ κατηγοροῦμαι, ὡσάκις σοῦ συμβῆ νὰ τὰ παραβῆς.

Πάντοτε πρόθυμος.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Στείλατέ τον. Πληρώσατε ὅ,τι ζητήσῃ. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς εὐπρεπείας, ἔχω ἐδῶ πάντοτε τὴν Τάβη.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἀγαπητή μου Ἐσμέα, ἐπειδὴ, ἀτελής ὡς εἶνε ἀκόμη ὁ πολιτισμὸς μας, δὲν κατωρθώθη ἀκόμη νὰ τηλεγραφῆται ἡ στίξις, οὔτε τὰ ἐρωτηματικὰ σημεῖα, συμβαίνει πολλάκις νὰ ἦνε τὰ τηλεγραφήματα ἀσυνάρτητα. Ἐπειτα στοιχίζουν καὶ πολὺ ἀκριβὰ. Ἄν αὐτὸ εἶνε ἀσήμαντον διὰ σέ, δι' ἐμέ τὸ πρᾶγμα εἶν' ἐντελῶς διάφορον. Σὺ εἶσαι πολὺ πλουσία κ' ἐγὼ πολὺ πτωχός. Μοῦ φαίνεται σκανδαλιῶδες νὰ ὀνομαζῆς Τάβη τὴν ἐνδοξοτάτην καὶ σεβασμιωτάτην μάμμην σου. Παλαιὰ καὶ ἀθεράπευτος κακὴ συνήθεια. Τί φοβερά καιωνικὴ εὐθύνη νὰ ἦνε κανεὶς παρεπίτροπός σου! Δὲν ἤμην ὀκνηρὸς ἀκόμη νὰ ἐνοήσω, εἰς τί ὀφείλω τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλλὰ κινδυνώδη τιμὴν. Δόξα τῷ Θεῷ, εἶσαι πλέον ἐνηλιξ!

Ἄς ἐπανέλθωμεν τὰρξ εἰς τὴν αἰθουσάν μας. Ὅ,τι μ' ἔκαμε νὰ ἐκλέξω τὸν περιού ὁ λόγος καλλιτέχνην (ὀνόματι Ῥέντσον) εἶνε αἱ

τοιχογραφία μικρῆς τινὸς ἐκκλησίας ἐνὸς χωρίου τῶν Ἀβρουζῶν, τὰς ὁποίας ἐζωγράφησε μόνον ἐξ ἔρωτος καλλιτεχνικοῦ. Τὸ χωρίον αὐτὸ εἶνε ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του. Ἡ διακόσμησις τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς εἶνε ἀληθινὸν ἀριστούργημα. Ἄν ἦσο περισσότερο καλλιτέχνης, ἠδυνάμην νὰ σοῦ γράψω εἰκοσιν ὄλας σελίδας ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου· ἀλλὰ περιορίζομαι νὰ σοῦ εἰπῶ, ὅτι παριστῶσι τὸν βίον τοῦ ἀγίου Ἰουλιανοῦ τοῦ Φιλοζένου, καὶ ἀναμιμνήσκουσι τὸν Βοιτισέλλον διὰ τοῦ χρωματισμοῦ των καὶ τὸν Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ διὰ τῆς δυναμείας τοῦ σχεδίου καὶ τῆς ἀνατομικῆς ἀληθείας. Τί μικρὸς ἔπαινος! Ἦ ἀναφωνήσεις βέβαια. Εἶν' ἀληθές. Ἐγὼ ἄφθονον τὸν ἔπαινον, ὅταν εἶμαι γοητευμένος. Ἀλλὰ θὰ ὁμολογήσης, ὅτι τοῦτο σπανίως μοῦ συμβαίνει. Ἐπειτα, ἐπεσκέφθην καὶ τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ρέντσου εἰς τὴν ὁδὸν *Magutta*. Τὰ συνθέματα τοῦ δεικνύουν πολλὴν φαντασίαν καὶ ἀληθινὴν ἰχνογραφικὴν λεπτότητα. Ἐχει δὲ ὁ ζωγράφος προφανῆ κλίσιν εἰς τὴν τοιχογραφίαν, ὥστε ἀπέκτησα τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ διακόσμησις τῆς αἰθούσης σου δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς καλλιτέρας χεῖρας. Θὰ τὴν καταστήσῃς ἀξίαν τοῦ ἐπιλοίπου τῆς ἐπαύλεώς σου. Σὺ ὅμως, μὴ τυχὸν ἐγενεῖς τοσοῦτον δούλη τῶν γάλλων θαλαμοστόλων, ὥστε νὰ σκέπτεσαι νὰ καταστήσης τὸν μεγάλον παλαιὸν σου πύργον ἀντίτυπον τῶν νέων παρισινῶν μεγάρων, μ' ὄλην τὴν γραφικὴν ἀταξίαν τῶν ἐκ Τουρκίας μικρολογημάτων καὶ τὰς ἀπαραιτήτους ἐπὶ τῶν τοίχων σκιαγραφίας; Ἄς ἐξηγηθῶμεν, παρακλῶ. Λατρεύω τὰ ἰαπωνικὰ καὶ τουρκικὰ πράγματα ὅπου ἀρμύζουσι, παραδέχομαι ἂν θέλῃς καὶ μερικὸν ἀπὸ τοὺς διαμαρτυρομένους νεοφωτιστοὺς ζωγράφους τῆς Γαλλίας, ἀλλ' οὐτ' ἐκεῖνα, νομίζω, οὔτε αὐτοὶ ἔχουσι τόπον ἐντὸς μεγάρου τῆς ἐποχῆς τῶν Τυδώρ, εὐτρεπισμένον μὲ ἐπιπλα ἐκ παλαιῆς δουρῆς. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἀγορᾶς τοῦ Τεχεράν θὰ ἦτο ἐπίσης ἀτοπον ἐντὸς αἰθούσης, τῆς ὁποίας τὰ φαντάσματα ἔγλυφεν ὁ Gringlin Gibbons. — Ἄλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Ρέντσον. Ἐννοεῖται, ὅτι θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον, ἂν ὄχι ἀδύνατον, νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ καλλιτέχνου μου τὴν διακόσμησιν αἰθούσης χοροῦ, ἔστω καὶ τῆς ἰδικῆς σου, ἂν ἦτο καλλιτέχνης διάσημος. Ἄλλ' αὐτὸς εἶνε ἀγνωστος ἐντελῶς καὶ πτωχός, κατὰ τὴν ἡμιστὰ βωμαντικὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τίποτε, κ' ἐφαίνετο μάλιστα προσβληθεὶς ἐκ τῆς προτάσεώς μου. Ἀλλὰ βελήδον μετέβλεπε γνώμην, καὶ κατώρθωσα νὰ τὸν πείσω, ὅτι ἡ διακόσμησις αἰθούσης χοροῦ, μικρῆς 70 μέτρα, διὰ θεμάτων ἐξηγημένων ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ Βοκκαίου ἢ τοῦ Ἀριστοῦ

δὲν ἦτο πρᾶγμα ἀξίον καταφρονήσεως· τοῦ ὑπεσθέθην ἐπίσης ὅτι θὰ ἔχη χωριστὴν κατοικίαν, καὶ ὅτι κανεὶς δὲν θὰ τὸν ταράτῃ ἐργαζόμενον. Θὰ ἐπιβιβασθῆ αὐριον εἰς τὸ ἀτμοκίνητον τῆς Civita-Vecchia, καὶ θὰ φθάσῃ εἰς Milton Ernest τὴν προσεχῆ ἐβδομάδα. Περιττὸν νὰ σοῦ συστήσω νὰ τὸν μεταχειρισθῆς μ' ὄλην τὴν ἀπαιτουμένην εὐγένειαν· εἶνε εὐγενῆς φύσις. Ἐννοεῖ νὰ σ' ἀφήσῃ πλήρη ἐλευθερίαν ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἀμοιβῆς του, ὅταν τελειώσῃ τὸ ἔργον του, ὡς ἦτο συνήθεια εἰς τ' ἀνάκτορα καὶ τὰ μοναστήρια, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σαδόμα καὶ τοῦ Δομινικίου. Ἴσως εἶνε τοῦτο δεῖγμα ἰταλικῆς πονηρίας, διότι ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει, ὅτι λέγων τις «ὅ,τι ἀγαπάτε» ἐλπίζει νὰ λάβῃ τὸ τριπλάσιον ἐκείνου, τὸ ὅποῖον θὰ ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ. Ἴσως ὅμως εἶνε καὶ ὑπερηφάνεια. Τὸ δεῖγμα τοῦτο εὐγενεὺς καταγωγῆς ἐκ μέρους τοῦ κυρίου Ρέντσου μ' ἐκπλήττει, μολονότι ἰσχυρίζονται ἐδῶ, ὅτι εἶνε υἱός, μὴ ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, πτωχῆς τινος κόρης, ἣτις τὸν ἐνεπιστεύθη ἀποθηήσκουσα εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου. Ἄλλ' αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν σὲ ἐνδιαφέρουν βέβαια. Ἡξεύρω τί ἰδέας ἔχεις περὶ καλλιτεχνίας, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ προσέξῃς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ὅσον προσέχεις καὶ τὴν ἐφ' ἀμαξίης ἀκόλουθόν σου, καὶ ὅτι οὐδὲ κἂν θὰ τὸν μεταχειρισθῆς μὲ ὅσην εὐμένειαν μεταχειρίζεσαι τὸν ῥάπτῃ σου, — διότι παίρνεις, νομίζω, τὸ τσαῖ μαζὺ μὲ τὸν ῥάπτῃ σου. Μίαν λέξιν ἀκόμη. Πρόσεξε, ὅσον ἠμπορέσης, μὴ θελήσης νὰ ἐπιβάλλῃς τὴν κρίσιν καὶ τὴν καλλιθεσίαν σου εἰς τὸν ζωγράφον, τὸν ὅποῖον σοῦ στέλλω. Ἡξεύρει τὸ ἔργον του. Μὴ λησμονῆς δέ, ὅτι προκειμένου περὶ τοιχογραφιῶν, δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰς κρίνῃ, πρὶν τὰς ἰδῆ τελειωμένας. Ὁ Σὶρ Ἰοσούα Ραϊνολδς, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἔλεγεν, ὅτι ἔργα ἀτελῆ δὲν πρέπει τις νὰ δεικνύῃ εἰς τὰ παιδιὰ καὶ εἰς τοὺς περιέργους· οὔτε τὸ ἐν εἶσαι οὔτε τὸ ἄλλο, εἶσαι ὅμως ἰδιότροπος καὶ πείσμων. Εἶθε τὸ διαβολικὸν αὐτὸ πείραγμα κάμῃ τὸ ἀποτέλεσμά του. Φρόντισε νὰ προμηθευθῆς γύψον διὰ τοιχογραφίας.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτὸν
Λαμπρά! Τί εὐγλωττία! Ὁ Στρήτ εὔρε γύψον. Σὺς εὐχαριστῶ ἀπειράκις.

Ὁ Λέων Ρέντσος
πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελινor Φερράρη.
Εἰς Φλωρεντία.

Ἐν Milton Ernest.

Ἀγαπητὲ μου πάτερ, βρέχει σήμερον φοβερά, καὶ μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ ζωγραφίσω. Ἀφιερῶ λοιπὸν εἰς σὲ τὰς διαθέσιμους πρωϊνάς μου ὥρας. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν μοῦ κάμνουν ἐντύπωσιν ἡ θέα τῆς γλῶσσης καὶ τῆς ὑγρασίας

καὶ ὁ πολὺς ἀριθμὸς τῶν οἰκιῶν. Εἰς κάθε μέτρον προκύπτει καὶ μίξ, ὥστε νομίζει τις ὅτι εὐρίσκειται ἐντὸς αἰθούσης μὲ πολλὰ ἐπιπλα. Βλέπει τις ἐπίσης ἀπειροὺς καπνοδόχους πολὺ ὑψηλὰς, ὁμοίας μὲ καπνοδόχους ἐργουστασιῶν. Αἱ οἰκίαι εἶνε χαμηλαί. Τὸ Λονδίνον ἔχει ὄψιν ἐπαρχιακὴν, πεζήν, παραβλλόμενον μὲ τὴν Ρώμην. Τοῦ φαίνεται κανεὶς ὅτι θὰ κτηρήσῃ τὴν κεφαλὴν του εἰς τὰς ὀροφάς. Ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς μεγάλης πόλεως εἶνε πηκτὴ ὡς γυλός, ὥστε νὰ τὴν κόψῃ κανεὶς μὲ τὸ κοχλιάριον. Δὲν ἠθέλησα νὰ μείνω εἰς τὸ Λονδίνον. Ἦλθα ὡς βέλος, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸ Βερσαίρ, κ' ἐσταμάτησα μόνον ἐπὶ μίαν ὥραν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Πινακοθήκην. Εἶδα ἐκεῖ μερικὰς καλὰς εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ Βερσαίρ εἶνε, καθὼς φαίνεται, ὄνομα κομητείας. Ὁ τόπος, εὐμορφος, δασώδης, μοῦ ἐνθυμίζει μερικὰ μέρη τῆς Οὐμβρίας, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως, ὅτι λείπουν ἐδῶ τὰ βουνά, τὰ ὁποῖα δίδουν τόσην μεγαλειότητα εἰς τὴν ἡρεμον φύσιν.

Ὁ οὐρανός, σκοτεινὸς καὶ χαμηλός, εἶνε βαρὺς ὡς μάλλινον παραπέτασμα, οὐδὲ δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὸν λαμπρὸν καὶ φαεινὸν οὐράνιον θόλον μας. Εἰς τὸν σταθμὸν μικροῦ χωρίου μ' ἐπερίμενον ἀμαξία μὲ πολὺ ὑψηλοὺς τροχοὺς, ἐξευγμένη μ' ἓνα θαυμασιὸν ἵππον. Ὁ σταθμὸς αὐτὸς φαίνεται ὅτι κατασκευάσθη ἐπίτηδες ἐκεῖ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πύργου τοῦ Milton. Ἐφθασα εἰς τὴν θύραν τῆς εἰσόδου διὰ δειροστοιχίας ἐχούσης μῆκος δύο χιλιόμετρον. Ἦτο βράδυ, μ' ὠδήγησαν δὲ ἀμέσως εἰς τὸ οἶκον, τὸ ὅποῖον μοῦ εἶχε προσδιορισθῆ, καὶ ὅπου ἡῶρα λουτρὸν ἔτοιμον. Ἐνα μόνον ὑπηρετὴν εἶδα, ὅστις εὐτυχῶς ὁμιλεῖ ὀλίγα γαλλικὰ, κ' ἐπεφορτίσθη, φαίνεται, εἰδικῶς τὴν ὑπηρεσίαν μου. Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν σοβαρὸς καὶ μεγαλοπρεπῆς ἀρχιτρίκλιος μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ χοροῦ, καὶ μὲ εἶπεν ὅτι ἡ λαίδη Σάρτερος θὰ μὲ δεχθῆ μετὰ τινος ὥρας εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Τοῦτο καὶ συνέβη. Ἐφανταζόμενη γυναῖκα μεσήλικα· ἀλλ' αὐτὴ εἶνε νέα, ἀναμφιβόλως. Μοῦ ἀπέτεινε διὰ τῆς κεφαλῆς μικρὸν τινα, ἀλαζονικὸν καὶ ψυχρὸν χαιρετισμὸν, καὶ μὲ ἠρώτησεν ἂν δὲν μοῦ εἶλεπε τίποτε. Χωρὶς δὲ νὰ μ' ἀφήσῃ καιρὸν νὰ ἀπαντήσω, μοῦ ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τοῦ κ. Χόλλυς, ὅστις εἶνε συγχρόνως ἐξαδέλφος καὶ παρπερίτροπός της. Ἐπειτα δέ, χωρὶς καὶ πάλιν νὰ περιμείνῃ τὴν ἀπάντησίν μου, μὲ παρεκάλεσε ν' ἀρχίσω ἀμέσως τὴν ἐργασίαν, καὶ ἤλπιζεν, εἶπε, νὰ τελειώσω ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα. Εἶχε τὴν ἐλπίδα, ἐπρόσθεσεν, ὅτι θὰ κάμω εὐμορφα πράγματα, κατὰ τὸ εἶδος τοῦ Κορός, ἀλλὰ μὲ πρόσωπα ἐνδυμένα. . . —Τί ἀνοησία! — Ὑστερον μοῦ ἔκαμε πάλιν ἓνα

μικρὸν χαιρετισμὸν μὲ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐτελείωσε τοιοῦτοτρόπως ἡ συνομιλία μας. Συγχωρήσῃν μου τὴν ἀσυνάρτητον φλυαρίαν μου. Ἡξεύρεις ὅτι μεταχειρίζομαι καλλιτέρα τὸν χρωστήρα παρὰ τὸν κάλαμον. Ἐπειτα εἶσαι καὶ τόσον ἐπιεικὴς διὰ τὰ λάθη τοῦ βαπτιστικοῦ σου!

Ὅλα κύκλω μου εἶνε ἀναντιρρήτως μεγάλα καὶ μεγαλοπρεπῆ. Θαυμάζω βέβαια τὰς καλλωνάς των, ἀλλὰ ἡ θέα των μὲ καταβάλλει. Τὰ ἄνθηρα ἔχουσι σκυθρωπὴν τὴν ὄψιν, μὲ τὰς μεγάλας των κέδρους καὶ τοὺς πυκνοφύλλους κλώνας τῶν πετεῶν των. Ἡ μεγάλη στοὰ εἶνε πολὺ σκοτεινὴ, μὲ τὰς σιδηρὰς τῆς πανοπλίας καὶ τὰ δρύινα φατνώματά της. Καὶ ὅμως τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ μεταβάλλω. Ὅλα εἶνε ἀρμονικὰ καὶ ἀνάλογα πρὸς τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν τοῦ τοπίου καὶ τὰς τεφρὰς ἀποχρώσεις τῆς ἀτμοσφαιρας. Δὲν εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ τὸ ἴδιον καὶ περὶ τῆς πυργοδεσποίνης, ἣτις εἶνε ὠραιότατη νεαρὰ γυνή, πολὺ ἰδιότροπος, πολὺ ἐλαφρά, πολὺ ἀλαζών, καὶ πάντοτε βεβαίως ἐνήμερος εἰς τὸ κόψιμον ἐνὸς φορέματος, ἃς ἦνε καὶ φόρεμα κοιτώνος. Ἡ λαίδη Σάρτερος δὲν εἶνε νυμφευμένη, ὡς εἶχον ὑποθέσει ἐκ τοῦ τίτλου της, ἀλλ' ἔχει αὐτὸν ἐκ τῆς μητρὸς της, ἣτις τὸν ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν της, τὸν τελευταῖον κόμητα Σάρτερος, ἀποθνήσκοντα χωρὶς ἀπογόνους. Ἐγὼ ἐπομένως περιουσίαν κολοσσίαν καὶ ἐπιόροην μεγάλην εἰς τὴν χώραν, ἀλλὰ φαίνεται τόσον ἀδιάφορος πρὸς αὐτὰ τὰ πλεονεκτήματα, ὅσον θὰ ἦτο ἐν μικρὸν παιδίον πρὸς ὠραίαν λειψανοθήκην, στολισμένην μὲ πολυτίμους λίθους. Μὴν ὑποθέσης ἐξ ὅσον λέγω, ὅτι τὴν εἶδα πολὺ· ἀλλ' εἶνε ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας κρίνει τις ἐκ πρώτης ὄψεως.

Εἶν' ἐδῶ τὴν εἰς τὸν πύργον ὁμιλος ξένων εὐθύμων καὶ ζωηρῶν. Ἡ καλὴ ἐποχὴ, ὡς λέγουσι, τοῦ Λονδίνου πλησιάζει εἰς τὸ τέλος της. Ὅλος αὐτὸς ὁ ἐλαφρὸς κόσμος μοῦ ἐπείραξε φοβερὰ τὰ νεῦρα. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐδῶ παρουσίας μου δὲν κατώρθωσα νὰ ἐργασθῶ, τόσον μὲ ἠρέθιζον αἱ παρατηρήσεις των. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ εἰπῶ εἰς τὴν λαίδη Σάρτερος, ὅτι, ἂν δὲν μοῦ ἐπετρέπετο νὰ κλειδωθῶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης, θὰ ἔκλειπα τὴν γραμματοκυτίδα μου καὶ θ' ἀνεχώρουν διὰ τὴν Ἰταλίαν χωρὶς κἂν νὰ ἰχνογραφῆσω τὰ σχέδια. Ἐνέδωκε, καὶ τὴν εἰμ' ἐντελὸς ἤσυχος. Δὲν ἔχω δὲ καὶ κανὲν ἄλλο παράπονον. Ἐγὼ κατοικίαν χωριστὴν, ὅπου καὶ γευματίζω· μοῦ παραθέτουν τὰ ὠραιότερα φαγητὰ καὶ τοὺς καλλιτέρους γαλλικοὺς εἰνους. Ἐν ἐνὶ λόγῳ μὲ μεταχειρίζονται ὡς πολιτικὸν κατ'ἀδικον. Βλέπω ἐν τούτοις ὅτι ὅλον τὸ ὑπηρετικὸν δὲν μ' ἔχει εἰς καμμίαν ὑπόληψιν· μὲ θεωρεῖ βεβαίως

ομοιον προς τον υαλοθέτην, ὅστις ἀνανεοί τὰς ὑάλους τῆς αἰθούσης. Ἄλλ' αὐτὸ μου εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον.

Ἡ αἰθουσα αὐτῆ τοῦ χοροῦ, ἐν παρόδῳ εἰρήσθη, εἶνε δῶμα ὠραϊστάτα διεσκευασμένον καὶ στεγόμενον ὑπὸ θόλου. Πολὺ δυσηρεστήθη ὅτι δὲν ἦν κατὰ τὴν ἀφιξίν μου τὸ κονιάμα τῆς ὑγρῶν ἀκόμη, ὡς ἦτο φυσικὸν νὰ περιμένῃ τις ἀπὸ οἰκοδόμημα νέον. Τὸ κονιάμα τῶν τοίχων εἶνε ἤδη ξηρὸν καὶ κοκκωτὸν. Ἐξέφρασα διὰ τοῦτο τὴν δυσἀρέσειάν μου εἰς τὴν λαίδην Σάρτερος, καὶ τῆς εἶπα, ὅτι ἐπὶ τοιοῦτου τοίχου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γείνουσι νωπογραφήματα με λαμπρὸν χρωματισμὸν, καὶ ὅτι θὰ ἦτον ἰσως φρονιμώτερον νὰ προτιμηθῶσι μεγάλα φατνώματα με ἐλαιογραφίας. Ἄλλ' ἡ ἰδέα αὐτῆ δὲν τῆς ἐφάνη ἀρεστή. Θέλει φαίνεται καὶ καλὰ νωπογραφίας, διότι αὐταὶ εἶνε . . . chic.

ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἐποψίν, ἡ αἰθουσα αὐτῆ εἶνε ἐν μέγα λάθος. Ἡ λαίδη Σάρτερος τὴν οἰκοδόμησε τὸ παρελθὸν ἔτος. Τὸ ἀρχιτεκτονικὸν τῆς ὕψος ἀρμόζει εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν χρόνων τῶν Τυδώρ, ὅσον θὰ ἤρμοζε κρυστάλλινον ἀγγεῖον τῆς σημερινῆς ἐποχῆς εἰς γλυπτικὸν περιβλήμα τοῦ Βενθονούτου Κελλίνη. Καὶ τοι ἑτερογενῆς ὅμως ἡ αἰθουσα αὐτῆ ἔχει ὠραίας διαστάσεις· ἐπειδὴ δὲ σκιάζεται ὑπὸ μεγάλων δένδρων, δὲν βλάπτει τὴν γενικὴν ἀποψίν τοῦ πύργου. Θὰ χρησιμεύσῃ βεβαίως πολὺ εἰς τὴν νεαρὰν οἰκοδόμησιν, ὅταν συνάξεται ἐδῶ κόσμος, ὡς τότε συμβαίνει, διότι ὡς αἰθουσα χοροῦ χρησιμεύει σήμερον στενὴ καὶ μακρὰ στοά, ὅπως διόλου ἀνεπαρκῆς. Ὁ πύργος ἔχει ὠραῖον ἀρχιτεκτονικὸν ὕψος, ἀλλὰ νομίζω ὅτι στερεῖται μεγαλειότητος, παραβαλλόμενος μετὰ τὰ ἰταλικά μέγαρα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπηρετῶν εἶνε καταπληκτικὸς.

Ἡ πινακοθήκη δὲν ἔχει πολλὰς ἀρχαίας εἰκόνας. Ἐχουν ἐδῶ εἰς μεγάλην ὑπόληψιν μερικὰ ἔργα Βενετῶν ζωγράφων τὰ ὅποια προδήλως εἶνε ἀντίγραφα. Πρὸ τινων ἡμερῶν ὀλίγον ἔλειψε νὰ πάθω τῶν παθῶν μου τὸν τάραχον με μίαν σοβαρὰν καὶ μεγαλυπρεπῆ γραιάν, διότι τῆς εἶπα τὰς περὶ αὐτῶν ἰδέας μου. Ἡ γραιὰ αὐτῆ εἶνε ἡ μάμμη τῆς οἰκοδομοῦντος μου, μήτηρ τοῦ πατρὸς τῆς, ὅστις δὲν ζῆ πλέον. Ὀνομάζεται λαίδη Cairnwrath of Oswestry τὸ διαβολικὸν αὐτὸ ὄνομα κατῴρθωσα νὰ τὸ γράψω, ἀντιγράφων ἐν ἐπισκεπτῆριόν τῆς. Ἄν τὸ ὑπηρετικὸν ἐδῶ τοῦ πύργου με θεωρεῖ ἴσον με τὸν υαλοθέτην, δι' αὐτὴν τὴν φοβερὰν κυρίαν, τῆς ὁποίας τὸ βλέμμα μόνον σὲ ἀπολιθώνει, δὲν εἶμαι βεβαίως ἀνώτερος τοῦ θαλαμοστόλου.

Τὸ στακτόχρουν φῶς τοῦ οὐρανοῦ με στενοχωρεῖ πολὺ εἰς τὴν ἐργασίαν μου. Φαίνεται ὅτι ἐδῶ εἶνε πάντοτε τοιοῦτος ὁ οὐρανός. Ἀχ!

πόσον εὐτυχέστερος ἦμην ὅτε ἐξωγράφισα τὴν μικρὰν σου ἐκκλησίαν, καλέ μου πάτερ! Δὲν θὰ ἤρχόμην ἰσως ποτὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἂν εἶχα κερδήσει ὀλίγα χρήματα αὐτὸν τὸν χειμῶνα. Ἄλλ' ἦμην κατὰ γράμμα *ξενιταγμένος* κ' ἐκινδύνουσα ν' ἀποθάνω τῆς πείνης. Εἰς καλὸς πλοίαρχος, φίλος μου, με μετέφερε δωρεὰν ἀπὸ τὴν Σιθιταβέκιαν εἰς τὸ Λονδίνον, μετὰ ἀντίτιμον δὲ μικροῦ ὀρειχαλκίνου καλλιτεχνήματος, τὸ ὅποσον ἐπώλησα, κατῴρθωσα νὰ μεταβῶ ἀπὸ τὸ Λονδίνον εἰς ἐδῶ, καὶ ν' ἀγοράσω τὰ ἀναγκαῖα χρώματα. Εὐτυχῶς δὲν ἔχω τὴν νῦν κάμω καμμίαν δαπάνην, διότι εἶμαι χωρὶς λεπτὸν. Ὑποπτεύω ὅτι οἱ ὑπηρεταὶ ἐμάντευσαν τὸ πρᾶγμα, διότι ἔχουν, ὡς πρὸς τοῦτο, τὴν ὁφρῆσιν τῶν παντικῶν πρὸς τὸν σιτοβολῶνα.

Χαίρε, ἀγαπητέ μου πάτερ· σὲ ἀφίνω καὶ πηγαίνω νὰ περιπατήσω εἰς τὸν κήπον. Εἶνε σκοτεινὸς καὶ ὑγρὸς, ἀλλ' ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε πλήρης εὐωδίας καὶ αἱ δορκάδες του εἶνε χαριτωμένα ζῶα. Σπουδάζω με πολλὴν μου εὐχαρίστησιν τὰς ὠραίας τῶν κινήσεις, καὶ τὰ χαριέστατα συμπλέγματα τῶν. Φαντάσου ὅτι ἡ κυρία τῶν οὐδὲ νὰ τὰ κυττάξῃ καταδέχεται!

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν κ. Χόλλυ.

Ὁ Ρέντσος σὰς εἶνε ἐδῶ. Εἶμαι βεβαίως ὅτι δὲν ἔκαμεν ἀκόμη ἄλλο, εἰμὴ μερικὰς μεγάλας γραμμὰς με κιμωλίαν ἐπάνω εἰς στακτόχρουν χαρτίον. Κλείεται εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ χοροῦ, καὶ ἔχει ἀπαιτήσιν νὰ μὴ τὸν ταράτῃ κανεὶς ἐκεῖ. Ἐζήτησε μάλιστα καὶ νὰ κλειδώνεται. Ἐχω πεποισθῆσιν, ὅτι περνεῖ τὸν καιρὸν του καπνίζων καὶ κοιμώμενος. Θὰ ἦτον ἀνυπόφορος, ἂν δὲν ἦτον ὠραῖος—διότι εἶναι θαυμασίως ὠραῖος. Ἐνθυμούμαι μίαν εἰκόνα τοῦ Καίσαρος Βόργια, μετὰ τὴν ὁποίαν ὁμοιάζει ὑπερβολικὰ.

Ὁ κ. Χόλλυ πρὸς τὴν αὐτήν.

Καθ' ὅσον γνωρίζω τρεῖς ὑπάρχουν εἰκόνας τοῦ περιφήμου αὐτοῦ Καίσαρος, ἐντελῶς ἀνόμοιοι. Ποῖον ἐξ αὐτῶν ἐννοεῖς; Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδεμίαν εὐρίσκω ὁμοιότητα. Σοὺ εἶχα ἰδιαιτέρως συστήσει νὰ σεβασθῆς τὴν μοναξίαν τοῦ ξένου σου. Εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον νὰ κάμῃ τις οἶαν δὴποτε διανοητικὴν ἐργασίαν με κόσμον καὶ με ταραχὴν. Πρέπει νὰ τοῦ ἀφήσετε καιρὸν νὰ σπουδάσῃ τὰ συνθέματά του. Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ ἐπὶ νωποῦ τοίχου ζωγραφία δὲν ἐπιδέχεται διορθώματα; Ἄν κάμῃ τις λάθος, τὸ λάθος μένει ἀνεξάλειπτον. Ἄλλὰ σεῖς, ὠραία μου κυρία, δὲν ἤξεύρετε τί θὰ εἴπῃ τοιχογραφία, οὐδὲ πόσον ἡσυχίαν ἀπαιτεῖ.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἶπα τὸν Καίσαρα Βόργιαν, καὶ ἤθελα νὰ εἰπῶ τὸν Χριστόφορον Κολόμβον. Ἐχομεν ἐδῶ εἰς τὴν πινακοθήκην μίαν εἰκόνα του. Ὁ φίλος σὰς ἔχει τὴν ὁμιλίαν πολὺ εὐάρεστον, καὶ ὁμι-

λεῖ ὠραῖα τὰ γαλλικά. Ἐσποῦδας, φαίνεται, πολλὰ ἔτη εἰς Παρισίους. Ἐχει, πιθανῶς, ἐξείρετον μέθοδον ἐργασίας, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἐργάζεται γρήγορα. Ἄν οἱ πρίγκιπες πραγματοποιήσουν τὸ περὶ ἐπισκέψεως σχέδιόν των, θ' ἀναγκασθῶ νὰ στρώσω προσωρινῶς τὴν αἰθουσαν με μεταξωτῶν.

Χθὲς μὰς διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του. Μὰς εἶπεν, ὅτι ὅταν ἦτο πολὺ μικρὸς, ἔτρεχε με γυμνοὺς τοὺς πόδας εἰς τὰ βουναὶ καὶ ἔτρωγε μόνον κάστανα. Εἰς ἱεροῦς τὸν ἀνέθρεψε. Δὲν ἤμπορῶ ὅμως νὰ ἐννοήσω, πῶς ἦτο δυνατόν εἰς ἐφημέριος (ἔστω καὶ εὐγενῆς) νὰ τοῦ ἐμπνεύσῃ ἦθος τόσον ἀξιοπρεπὲς καὶ τρόπους τόσον διακεκριμένους. Τὸν προσεκάλεσα εἰς τὸ γεῦμα, καὶ μοὶ ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν εἶχεν ἐνδυμα κατὰλληλον. Τοῦ εἶπα τότε νὰ τηλεγραφῆσῃ εἰς Ρώμην, ἀλλὰ μοὶ ἔκαμεν, εἰς ἀπάντησιν, μίαν σκηρὴν φοβερὰν ἀπαθῶς ὅμως, χωρὶς διόλου νὰ παραφερθῇ, . . . καθὼς περίπου ὁ Σάστελαρδ' ἤξεύρετε. Ἔτσι εἶνε πάντοτε οἱ Ἴταλοὶ; Μήπως ἀρὰ γε, διότι ὑπῆρχαν ἄλλοτε Ρωμαῖοι; Ἐννοεῖτε, τί θέλω νὰ εἰπῶ: *civis romanus*; ὅτι δηλαδὴ ἔκαμεν σήμερον τοὺς Ἀγγλους εἰς τὸν κόσμον ὁ λόρδος Πάλμερστον καὶ ὁ ἀγαπητὸς λόρδος Βήκονσφιλδ.

Ὁ κ. Χόλλυ πρὸς τὴν αὐτήν.

Ὀλίγοι Ἴταλοὶ εἶνε καθαροὶ Ρωμαῖοι· ὑπάρχουν μεταξὺ των πολλοὶ Λατῖνοι, Ἕλληνες, Ἰουδαῖοι, Λυδοὶ καὶ ἀνατολίται. Ὁ Ρέντσος αὐτὸς πρέπει νὰ σοῦ ἐμπνέῃ πολὺ ἐνδιαφέρον, ἀφοῦ σοῦ προκαλεῖ ἱστορικὰς ἀναμνήσεις. Καὶ ὁ Σάστελαρδ' ἐπίσης μοὺ φαίνεται ὑπαινιγμὸς δραματικῆς τινος περιπλοκῆς. . . Θὰ ἐλυπούμην πολὺ, ἂν, χωρὶς νὰ τὸ καλοσυλλογισθῶ, ἐξέθεσα τὸν ταλαίπωρον αὐτὸν εἰς κίνδυνον, . . . διότι ἔχει ψυχὴν ἀληθινοῦ καλλιτέχνου. Ἐπρεπεν ἰσως νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅτι, ὡς ἄνθρωπος δὲν εἶχε λέοντας προχείρους, ἢ Ἄρτεμις ἐτόξευε τὸν σκύλον τῆς.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἦτον ἀληθῶς τόσον ἀνόητος ἡ Ἄρτεμις, ὥστε νὰ φονεύσῃ τὸν σκύλον τῆς; Θὰ ἐνόμιζα, ὅτι τοιαύτη ἀνοησία μόνον ἐξ ἀπερισκεψίας ἢ πείσματος ἠδύνατο νὰ συμβῇ. Ἄν νομίζετε, ὅτι δὲν εἶν' ἐδῶ κανεὶς, πλανῶσθε. Καὶ ἰδοῦ, ὡς ἀπόδειξις, ὁ καταλόγος ὁ Βέρτης Πρένδεργαστ, ὁ λόρδος Κολσέστερ, ὁ συνταγματάρχης Ροαγιαλλιέ, ὁ κόμης Συρέν, ὁ Δίκης Χάουαρδ. Μετ' ὁκτὼ ἡμέρας φθάνει καὶ ὁ Βίκ.

Ὁ κ. Χόλλυ πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἤξεύρεις, ὅτι εὐχὴ μου εἶνε, νὰ σὲ ἰδῶ νυμφευομένην τὸν Βίκ, καὶ γρήγορα μάλιστα. Εἶνε ἀξίός σου, καὶ δὲν θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ τυραννῆς πτωχοὺς ζωγράφους. Μὴ τυχὸν ἔχῃς ὁ-

ρεῖσιν νὰ κλώθῃς μετὰ τὸν Ῥωμαῖόν μου; Μὴ, σὲ παρακαλῶ.

Ἡ λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Κλώθει λοιπὸν κανεὶς μ' ἓνα ἐπαίτην τῆς Ῥώμης, διότι τὸν εὐρίσκει εὐμορφον ἐπὶ τῶν βαθμίδων μιᾶς ἐκκλησίας; Ὀλίγον καινὸν νοῦν περισσότερον, σὲ παρακαλῶ, καὶ κάπως περισσότερον σέβας πρὸς τὴν εὐπρέπειαν.

Ὁ κ. Χόλλυ πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἡ ἀπάντησίς σου εἶνε πολὺ ἀνοστος, καὶ δὲν εἶνε καὶ ἀπάντησις. Δὲν πηγαίνεις καλλίτερα νὰ κάμῃς μερικὰς φιλικὰς ἐπισκέψεις εἰς τὰ περίχωρα, καὶ ν' ἀφήσῃς ἡσυχον τὸν ζωγράφον καὶ τὰς τοιχογραφίας του;

Ὁ Λέων Ρέντσος πρὸς τὸν δὸν

Ἐκκελίνον Φερράρην.

Με πολλὴν μου χαρὰν μανθάνω, ὅτι τὰ ὀρθοσκαλισμάτα μου φαιδρύνουν τὴν μοναξίαν σου, ἀγαπητέ μου καὶ ἐξείρετε φίλε, εἰς τὸν ὅποιον αἰωνίως θὰ ὀφείλω τὸ ἀνεκτίμητον δῶρον τῆς μαθησεως, ἥτις δὲν δίδει μεν πάντοτε τὴν δύναμιν, ἀλλ' εἶνε πάντοτε ἀντιστάθμισις καὶ παρηγορία. Θὰ εὖρης ἐγκλειστὰ δύο ἰχθυογραφήματα: τὸ ἐν εἶνε τοῦ πύργου, καὶ τὸ ἄλλο τῆς κυρίας μου. Κυρία δὲν εἶνε εὐμορφος λέξις, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀρμόζει εἰς τὸ πρᾶγμα, ἄς μείνῃ. Τὸ μικρὸν αὐτὸ σχέδιον ἀναγνωρίζω ὅτι ἀτελῶς μόνον τὴν παριστᾷ. Ὀλίγοι γραμμαὶ δι' ἐρυθροῦ μολυβδοκονδύλου δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκφράσωσι τὴν καλλονὴν τῆς. Ἐχει τὴν θαυμασίαν χροιάν τῶν ἀγγλίδων ἐνόμιζον μάλιστα ὅτι ἐδοῦθε κάπως διὰ τῆς τέχνης τὴν φύσιν. Τὸ πρόσωπόν τῆς θὰ ἦτον ἀψογον, ἂν τὸ στόμα τῆς δὲν ἦτον τόσον ἀλαζονικόν. Τὸ βλέμμα τῆς ἐκφράζει πληξίν καὶ ἀνυπομονησίαν εἶνε βλέμμα ἀναισθήτου μάλλον ἢ νεαρῆς Ἀφροδίτης. . . Ποτὲ τῆς, φαίνεται, δὲν ἐστερήθη τίποτε, πρᾶγμα ἐπίσης ὀλέθριον ὅσον καὶ ἡ παντελής στέρησις. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, τῆς ἔλεγον, ἦμην εὐτυχῆς, ὅταν εἶχα ὀλίγα χάλκινα νομίσματα, διὰ ν' ἀγοράσω ἄρτον, καρπούς καὶ χρώματα· ὁ ἥλιος συνεπλήρου τὸ πρόγευμά μου. Μοῦ διηγήθη τότε, χασιωμένη ὀλίγον, ὅτι εἶχε μείνει ἓνα χειμῶνα εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ὅτι ὁ τόπος δὲν ἦτο τῆς ὀρέξεώς τῆς. Ἐν μόνον πρᾶγμα τῆς εἶχεν ἀρέσει, οἱ ἑπιπποὶ περίπατοι εἰς τὰ περίχωρα τῆς Ῥώμης. «Φαντάζομαι, μ' εἶπεν, ὅτι ἡ ζωγραφικὴ πρέπει νὰ ἦνε πολὺ διασκεδαστικὴ, διότι οἱ ζωγράφοι τοὺς ὁποίους ἐγνώρισα, ὁ Λαῖτων καὶ ὁ Μιλλαί, δὲν ἐφαίνοντο ποτὲ νὰ πλήττουν. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἐννοῶ τί εὐχαρίστησιν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ εὕρῃ εἰς τὴν ζωγραφικὴν. Βλέπω ἐν τούτοις, ὅτι πολλὰι γυναῖκες σήμερον καταγίνονται εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην, διὰ νὰ διασκεδάζουν τὰς ὥρας των. Εἶνε συρμός, φαίνεται, τὸν ὅποιον ὅμως ἐγὼ ποτὲ μου

δὲν θ' ἀκολουθήσω. Ἐπειτα, αἱ γυναῖκες αὐταὶ εἰν' αἰωνίως ἐλεεινὰ ἐνδριμένοι. Καλλίτερα ν' ἀφίη κανεὶς τὴν ῥάπτριαν νὰ κάμη ὅ,τι θέλει αὐτὴ ἐννοεῖ, βέβαια, καλλίτερα. Μ' ὅλας τὰς ῥαπτρικές ἐπιστημότητας, αἱ ὁποῖαι ἀνεφάνησαν ἐσχάτως, ὁ Βόρθ ἔχει πάνποτε τὸ σῆπτρον. Ὅταν ἔχη μία κυρία ἐν φόρεμα μὲ τὴν σφραγίδά του ἢ ἐν καπέλλον τῆς κυρίας Βράουν, εἶνε ἡσυχος.» Ἐγὼ ἐσιώπων, αὐτὴ δὲ ἤνοιξε περιφρονητικῶς τοὺς ὀφθαλμούς της μὴ δυναμένη, φαίνεται, νὰ ἐξηγήσῃ τὴν σιωπὴν μου. Πρῶτην τότε φορὰν δυστυχῶς ἤκουσα νὰ γίνεταί λόγος περὶ τῆς κυρίας Βράουν. Ἡ λαϊδὴ Σάρτερος θὰ μ' ἐξέλαθεν ἀναντιρρότως ὡς ἄγριον. Κ' ἐγὼ ὅμως τῆς τὸ ἀνταποδίδω. Δὲν καταγίνεται μ' ἄλλο τίποτε ἢ μὲ πτερὰ καὶ μαργαρίτας, ὡς ἀληθὴς ἀγρία. Τέχνη, ἐπιστήμη, φιλοσοφία, τῆς εἶνε πράγματα ἐντελῶς ἀγνωστα. Ὁ διανοητικὸς της ὀρίζων περιφράσσεται ἀπὸ ἐγωῖσμόν καὶ ἀνοησίαν.

Αἱ ἀγγλίδες μοῦ φαίνονται ὅτι στεροῦνται εὐγενῆ ἐπιφάνειαν καὶ χάριν. Σὲ κυττάζουν ἀπρεπῶς καὶ μὲ τρόπον πολὺ δυσάρεστον. Φαίνεται ὅτι ἐπιζητοῦσι διὰ παντός μέσου τὴν προσοχὴν τῶν ἀνδρῶν. Αὐτὴν τοῦλάχιστον τὴν ἐντύπωσιν μ' ἔκαμαν πολλάκις, ὅταν ἔρχωνται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ· διότι διόλου δὲν στενοχωροῦνται ἐνώπιόν μου. Εἶνε βεβαίως πολὺ κομψαί· ἔζησα εἰς Παρισίους, καὶ κατὰ ἐννοῶ ἀπὸ κομψότητά· ἀλλ' ὅ,τι φοροῦν, ὅ,τι λέγουν, ὅ,τι κάμνουν ἔχει κατὰ τι παράδοξον καὶ ἰδιότροπον· οὔτε τὸ γόητρον τῶν παρισινῶν ἔχουν, οὔτε τὴν χάριν τῶν ἰταλίδων, ἢ καὶ τῶν νεκρῶν χωρικῶν μας, ὅταν ὑδρευοῦνται εἰς τὴν πηγὴν τῆς Ἀρικίας ἢ μεταφέρουσι φύκη εἰς τὴν Ἀμάλην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ νεκρῶν χωρικῶν, σοῦ ἀναγγέλλω, ὅτι ἐξέλεξα διὰ τὰς ὑποθέσεις τῶν τοιχογραφιῶν μου τὰ εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου. Περιέχουν ὕλην διὰ λαμπρὰς συνθέσεις. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου ἡ λαϊδὴ Σάρτερος μὲ ἠρώτησε πῶσος καιρὸς θὰ μ' ἐχρειάζετο διὰ νὰ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου. «Ἐν ἔτος τοῦλάχιστον, ἀπλήτησα, ἴσως καὶ δύο.» Μοῦ ἀπήντησε μ' ἐκπλήξιν: «Ἐἶχα τὴν ἰδέαν, ὅτι θὰ ἐτελείωνε περὶ πᾶ μέσα τοῦ φθινοπώρου.» — «Τότε, ἀπεκρίθη ζωηρῶς, δὲν μένει ἄλλο ἢ ν' ἀποταθῆτε εἰς κανένα χρωματιστὴν· καὶ δὲν εἶνε δύσκολον νὰ εὔρετε, εἴτε εἰς Παρισίους ἢ εἰς τὸ Λονδίον.» Ἡ ἐκπλήξις της ἐδιπλασιάσθη, καὶ ἀπεσύρθη.

Μετὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην τῆς ἔγραψα δύο λέξεις καὶ τῆς ἐζήτησα τὴν ἄδειαν ν' ἀναχωρήσω· ἀλλὰ μοῦ ἀπήντησε καὶ αὐτὴ δι' ἐπιστολῆς, παρακαλοῦσά με νὰ ἐξακολουθήσω τὰς ἐργασίας μου καὶ ν' ἀφιέρωσω εἰς αὐτάς καὶ δύο ἔτη, ἐν ἀνάγκῃ. Ὁ πρίγκηψ καὶ ἡ σύζυγός του βραδύνουν τὴν ἀφίξιν των. Δὲν ἤ-

ξεύρω περὶ τινῶν πριγκίπων πρόκειται, ἀλλὰ συνήνεσα νὰ μείνω, δὲν σοῦ κρύπτω δὲ, πῶσον εἶμαι εὐχαριστημένος. Ἡ ἐργασία, αὐτὴ καθ' ἐκυτὴν, μ' ἐνδιαφέρει καὶ μοῦ ἀρέσκει· Ἐπειτα, μετὰ τὸσα ἔτη στερόσεως, μοναξίας καὶ ἀγῶνων κατὰ τῆς πτωχίας, τὸ γεγονός μόνον ὅτι ἔχει τις ἐξησφαλισμένην τὴν ἐπαύριον εἶνε ἀνεκτίμητος ἀνακούφισις. Ἐδῶ εἶμ' ἐντελῶς ἀφιερωμένος εἰς τὴν τέχνην μου· δὲν ἔχω νὰ φροντίσω περὶ ἐνοικίου, οὐδὲ νὰ ἐξετάσω ἂν θὰ ἔχω νὰ πληρώσω τὸν καφέν μου. Τὸ μόνον πρᾶγμα, διὰ τὸ ὅποσον ἐφθόνησα ποτὲ τοὺς πλουσίους, εἶνε ἡ ἀνεξαρτησία των. Ἐσπέραν τινα ἡ λαϊδὴ Σάρτερος μ' ἐκάλεσε προφορικῶς νὰ γευματίσω μαζύ της, μὲ τοὺς ξένους της καὶ τὴν φροβερὰν της μάμμην. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς προσκλήσεως δὲν μ' ἐφάνη εὐγενῆς, καὶ ἀπλήτησα, προφορικῶς ἐπίσης, ὅτι εἶχα ἐργασίαν. Τὴν ἐπαύριον μοῦ ἔγραψεν, ὅτι ἐπεθύμει νὰ ὁμιλήσῃ μαζύ μου· δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀρνηθῶ τὴν πρόσκλησίν της. Τὴν ἦρα εἰς τὴν αἴθουσαν της, ἀληθῆ φωλεάν, πλήρη ἀργιλλοπλάστων τῆς Σαξωνίας καὶ χαριστάτων ἐπίπλων ἐκ ξύλου μιμουμένου λευκὴν *lakan*, κατὰ τὴν τεχνοπρόπιαν τῆς ἐποχῆς τοῦ 17. Λουδοβίκου. Πρῶτην φορὰν μοῦ ἔστεινε τὴν χεῖρα. Ἐφάνη ἐκπλαγεῖσα ὅτε ἤγγισα μόνον τὴν ἀκρὰν τῶν δακτύλων της, κλίνων εὐσεβᾶστως. «Διατί δὲν ἦλθατε νὰ γευματίσετε μαζύ μας;» μὲ ἠρώτησε διὰ τοῦ ἤθους ἐκείνου τοῦ ἀποτόμου μᾶλλον ἢ φιλικοῦ, τὸ ὅποσον ἔχει ἐδῶ ὄλος ὁ κόσμος. «Ἐργαζόμην, ἀπλήτησα. Ἐπειτα δὲν ἤξευρα ὅτι ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶνε συνήθεια νὰ γίνωνται αἱ προσκλήσεις προφορικῶς καὶ διὰ ὑπέρτερον.» Ἄμα ἤκουσεν αὐτάς τὰς λέξεις ἐκοκκίνισεν ὀλίγον, καὶ ἀπήντησεν εὐθύς: «ὦ! σὰς ζητῶ συγχώρησιν! ποτὲ δὲν μοῦ ἐπέρασεν ἡ ἰδέα νὰ σὰς φερθῶ ἀπρεπῶς. Ἐνόμισα ὅτι θὰ σὰς ἐκούραζε πολὺ ἡ μονοτονία τῆς μοναξίας σας. Ἡμεῖς ἐδῶ ὄλοι ἀποθνήσκουμεν ἀπὸ τὴν πληξίν, μολονότι, διὰ τὴν ποικιλίαν, ἀλλάζω καθ' ἑβδομάδα τοὺς προσκεκλημένους μου. Τώρα θὰ γευματίσετε μαζύ μου, ἂν σὰς τὸ ζητήσω;» Τί νὰ εἰπῶ; τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι δὲν ἔχω φράκον! Πῶς νὰ ἐνδύθῃ! Τοιαύτη ἐξομολόγησις θὰ ἐφαίνετο ἴσως εἰς ἄλλους ταπεινωτικὴ· ἀλλὰ δι' ἐμὲ δὲν ἦτο διόλου. «Διατί τότε, ὑπέλαθον ἐκπληκτος, δὲν τηλεγραφεῖτε νὰ ζητήσετε τὸ φράκον σας; Ὁ ὑπὸ ἡτέρας σας ἢ μπορεῖ ἐξαίρετα νὰ σὰς τὸ στείλῃ ἀπὸ τὴν Ῥώμην». Δὲν κατώρθωσα νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα, καὶ τῆς εἶπα: «Ἡ ἀλήθεια εἶνε, κυρία, ὅτι οὔτε ὑπὸ ῥέτην ἔχω εἰς τὴν Ῥώμην, οὔτε φράκον· ἐνόμισα, ὅτι ὁ κύριος Χόλλυς σὰς εἶχεν εἰδοποιήσει περὶ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν μου, καὶ σὰς ἔγραψεν ὅτι ἐκινδύνευα

ν' ἀποθάνω τῆς πείνης, χωρὶς τὴν παραγγελίαν τὴν ὁποῖαν μ' ἐδώκατε». Ἀκούσασα τοὺς λόγους αὐτοῦς, ἡ λαϊδὴ Σάρτερος ἔγεινε κάτωχρος. Τότε εἶδα ὅτι δὲν εἶχε ψιμυῦθιον τὸ πρόσωπόν της, καὶ ὅτι ἡ ῥοδίνη χροιά της ἦτο ἐντελῶς φυσικῆ. «Πολὺ λυπούμαι! πολὺ! ἐψιθύρισα, ὡς ἂν ἔπταζεν αὐτὴ. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ ἀρά γε... Διατί νὰ μὴν ἀγοράσετε;... Εἶμ' ἐταίμη νὰ σὰς δώσω ὅσα χρήματα χρειάζεσθε...» — «Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ἀπλήτησα, δὲν χρειάζομαι ἐδῶ τίποτε· ἦτο καθήκον μου νὰ σὰς παραστήσω τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων κατάστασιν, διότι ἄλλῶς θὰ ἐφαινόμην ἀναίσθητος εἰς τὴν εὐγένειάν σας· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σὰς ἀναγνωρίσω τὸ δικαίωμα νὰ μ' ἀγοράσετε ἐνδύματα, ὡς ἀγοράζετε τὰς στολὰς τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες παρατάσσονται εἰς τοὺς προθαλάμους σας. Ὅταν ἡ ἐργασία μου τελειώσῃ, εἰσθε κυρία νὰ μοῦ προσφέρετε ὡς ἀμοιβὴν ὅ,τι σεῖς καὶ οἱ φίλοι σας ἠθέλατε κρίνει εὐλογίαν. Ἄν τούναντιον δὲν εὐχαριστήθῃτε, οὐδεμίαν ζητῶ ἀμοιβήν. Θὰ μείνω πάνποτε ὀσιεῖλῆς σας διὰ τὴν εὐχάριστον ἐργασίαν εἰς τὴν ὁποῖαν θ' ἀσχοληθῶ ἐδῶ ἐπὶ ἐν ἔτος, μὴ ταραττόμενος ἀπὸ τὰς καθημερινὰς μερίμνας, τὰς ὁποίας γεννᾷ ἡ πτωχεία». Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἡ λαϊδὴ Σάρτερος ἠκέσθη νὰ μὲ χαιρετίσῃ, καὶ ἀπεσύρθη πολὺ φιλοφρόνως. Συνησθάνομην, τὸ ὁμολογῶ, ὅτι κατὰ τὴν συνέντευξιν ἐκείνην εἰς ἐμὲ ἀπέμεινεν ἡ ὑπεροχὴ, καὶ τοῦτο δὲν εἶνε μικρὸς θαύμαδος δι' ἄνθρωπον μὴ ἔχοντα φράκον. Οὐδέποτε, ἔως τότε, ἡ λαϊδὴ Σάρτερος εἶχε φαντασθῆ, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος χωρὶς ὑπέρτερον καὶ χωρὶς φράκον· τώρα βεβαίως δὲν θὰ μ' ἐκλάβῃ πλέον διὰ κανένα προμηθευτὴν τοῦ Λονδίνου, τῶν Παρισίων ἢ τῆς Βιέννης. Κανεὶς ἐξ αὐτῶν ἀναμφισβόλως δὲν θὰ εὐρίσκειτο χωρὶς φράκον. Τὸ κατ' ἐμὲ, μὲ ἀρκεῖ ἐν καλόδιον ἀπὸ σάγην διὰ τὸ θέρος, κ' ἐν ἄλλο ἀπὸ φαιὸν ἐπίκρουον διὰ τὸν χειμῶνα. Ἄς εἶχον μόνον τὴν καλωσύνην νὰ μὴ φθειρῶνται!

[Ἐστειλε συνέχισιν].

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ κατὰ τὸ 1883

Ἐν τῇ κατ' αὐτὰς δημοσιουμένη Ἐπετηρίδι τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν (*Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études grecques en France*) περιλαμβάνεται διατριβὴ τοῦ ἡμετέρου κ. Δ. Βικέλα περὶ τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας κατὰ τὸ 1883. Τὴν διατριβὴν ταύτην, μεταφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γ. Βιζυηνοῦ, δημοσιεύομεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

Ἡ συνάδελφος ὅστις προεδρεύει σήμερον ἡμῶν μὲν ἀκρουσίως πρὸ δωδεκαετίας ἀκριβῆ καὶ περίεργον ἐκθεσιν τῆς ἱστορίας τοῦ τύπου

ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς μέχρι τοῦ 1871. Μὴ ἔχων οὔτε τὴν πρόθεσιν, οὔτε τὴν ἀξίωσιν ν' ἀνιστορήσῃ ὅ,τι ὁ κ. μαρκήσιος de Queux de Saint-Hilaire τόσον καλῶς ἐξιστόρησεν, οὐχ ἦτον ἐνόμισα ἐνδιαφέρον νὰ προσθέσω οἰονεὶ συμπλήρωμα τι εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐξετάζων τὴν ἐνεστῶσαν τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου κατάστασιν.

Ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τοῦ 1871 δὲν ἔμεινε στάσιμος. Τὰ σύνορά της ἠρύονθησαν· ὁ πληθυσμὸς ἠῤῥησεν· αἱ πόλεις ἐσεργάλασαν· ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς ἐλάβον νέαν ἀνάπτυξιν· σιδηροδρόμοι κατασκευάζονται, ἤδη δ' ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἐγκαινίσις τῆς ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Μέγαρον γραμμῆς καὶ τῆς ἀπὸ Βόλου εἰς Λάρισσαν· ἐν Κορίνθῳ ἐνασχολοῦνται ὅπως μεταβάλλωσι τὴν Πελοπόννησον εἰς νῆσον· ἐν Ἀζυρίῳ ἐκμεταλλεύονται ἐκ νέου τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς· ἐν Βοιωτίᾳ ἀντιποιοῦνται ὑπερτῆς γεωργίας τὰς ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς Κωπιδῶς κατεχομένους ἐκτάσεις. Ἡ βιομηχανικὴ αὐτὴ ἐξέγερσις καὶ ἡ διηνεκὴς τοῦ δημοσίου πλούτου αὐξήσις ἐπέτρεψαν εἰς τὴν κυβέρνησιν ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ δάνεια τὰ συνομολογηθέντα ἐν Ἀγγλίᾳ, προτοῦ ἡ ἐπαναστατημένη Ἑλλὰς συγκροτηθῇ εἰς βασιλείον, καὶ — τὸ ἔτι σημαντικώτερον — μετὰ πολλῶν ἐτῶν ἔλλειμμα ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ κράτους ἐπετεύχῃ ἐπὶ τέλους ἡ ἰσορροπία του.

Οὐχ ἦτον ἐπαισθητὴ τυγχάνει ἡ πρόσδος εἰς τὰ τῆς παιδείας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων καὶ τῶν μαθητῶν αὐξάνει ἀδιακόπως· τὰ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα παρέχουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μαρτύρια τῆς δραστηριότητος αὐτῶν. Νέαι τυπογραφεῖα ἰδρύονται ὅπου δὲν ὑπῆρχον μέχρι τοῦδε, τὰ δὲ παλαιὰ πολυλαπλασιάζονται τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἐτελειοποιήθησαν εἰς βαθμὸν τιμῶντα ἀληθῶς τὴν ἐλληνικὴν τυπογραφίαν.

Ἐν τούτοις, ἐκ τοῦ ὅτι προοδεύουσιν οἱ ἐν Ἑλλάδι δὲν ἔπεται ὅτι καὶ προεχώρησαν τόσον, ὥστε νὰ μένωσιν εὐχαριστημένοι, συγκρίνοντες τὸ παρὸν πρὸς τὸ παρελθόν. Ἀπεναντίας ὅσα προσωτέρω χωροῦσι, τόσα μᾶλλον ἀνακαλύπτεται πρὸ αὐτῶν μακρὰ ἡ ὁδός, ἣν πρέπει ἀκόμη νὰ διανύσωσιν, ὅπως ἀφίχθωσιν εἰς τὸ ἐπιθυμητὸν αὐτοῖς τέμα. Καθ' ὅσον δὲ πλησιάζουσιν εἰς αὐτό, κατὰ τοσοῦτον αὐξάνει ἡ ἀνυπομονήσια των, ὅπως ἀπομακρυνθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν τῆς ἀπ' ἧς ἐξεκίνησαν ἀφετηρίας. Οὕτως ὅσα πλειοτέρας ὁδοὺς κατασκευάζουσιν, τόσα μᾶλλον δυσανασχετοῦσιν ἀνακαλύπτοντες πόση ὀπισθοδρομήσις ὑπάρχει ἀκόμη ἐν ταῖς ἀποκέντροις ἐπαρχίαις· ὅσα μᾶλλον πολλα-

1. *La Presse dans la Grèce moderne depuis l'Independance jusqu'au 1871* par M. le Marquis de Queux de Saint-Hilaire. Annuaire de 1871, pp. 147 - 179.

πλασιάζουσι τὰς μετὰ τῆς Δύσεως σχέσεις, τόσω πλειότερας ἐθνικὰς ἐλλείψεις ἀνακαλύπτουσιν ἐν ταῖς συγκρίσεσιν αὐτῶν, μεγαλοποιούντες συνεχῶς, ὁμολογητέον, καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς ξένης, ἣν βλέπουσι μακρόθεν ἢ ἐπιπολαίως, καὶ τὰς ἐλλείψεις τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας, ἣν ὁρῶσιν ἐκ τοῦ ἐγγυτάτου.

Ὅ,τι συμβαίνει ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ, συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὴν δημοσιογραφίαν. Ἐὰν αἱ τῶν Ἀθηνῶν ἐφημερίδες εἶναι σήμερον πολυαριθμότεραι καὶ σπουδαιότεραι ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, δὲν ἐγένοντο διὰ τοῦτο καὶ ὄργανα δημοσίας γνώμης κεκτημένης τηλικαῦτον κύρος κ' ἐπιρροήν, οἷον τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἢ Ἀγγλίᾳ. Ἐὰν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ ταῖς νησιδίαις τοῦ Αἰγαίου ἀναφύονται νέα ἐκάστοτε φύλλα, εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύουσιν ἐνίοτε, παρὰ εἰς τὸ νὰ ποιήσωσι καταφανέστερον πόσον μικραὶ εἶναι αἱ ἀπειτήσεις τοῦ πρὸς ὃ ἀπευθύνονται κοινοῦ.

Ἄλλὰ καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ δημοσιογραφία μετέχει οὐχ ἥττον τῆς γενικῆς προσόδου τῆς γενομένης ἐν Ἑλλάδι. Ὅπως ἐκτιμῆται τὴν ἀληθῆ τῆς προσόδου ταύτης ἐν γένει ἀξίαν, δέον νὰ παραβῶν τὴν ἐλευθερίαν Ἑλλάδα οὐχὶ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἢ τὴν Σμύρνην, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνας τὰς ὑπὸ τὴν Τουρκίαν διατελούσας ἔτι ἐλληνικὰς ἐπαρχίας, ἐν αἷς οὐτε συνεχῆς μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐπικοινωνία, οὐτε πολυαριθμοὶ ἀποικιαὶ ξένων ἐξασκῶσι τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐπιρροήν, τὴν διαχουμένην ἀνὰ τὰ μεγάλα κέντρα. Εἰς τὴν κατάστασιν τοιούτων ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας θὰ εὐρίσκετο σήμερον ἡ Ἑλλάς, ἐὰν δὲν εἶχεν ἀνακτήσει τὴν ἐαυτῆς ἀνεξαρτησίαν πρὸ ἡμίσεος περίου αἰῶνος. Τὸ πᾶν εἶναι νέον ἐν αὐτῇ καὶ πρόσφατον. Τοῦτο ἐπιτρέπεται, νομίζω, νὰ τὸ ἀνακλῶμεν πάντοτε εἰς τὴν μνήμην, ὡς δικαίωσιν μὲν πρὸ τῶν κρινόντων ἡμᾶς, ὡς ἐνθάρρυνσιν μὲν δὲ, ὡς αἰτίας αἰτιώμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅτι δὲν διαπραχθῶμεν ἀρκετὰ.

Ὁ κατάλογος, τὸν ὁποῖον ὁ κ. de Saint-Hilaire ἐξεπόνησε κατὰ τὸ 1871, περιεῖχεν ἐν συνόλῳ ἑβδομήκοντα ἑπτὰ ἐλληνικὰς ἐφημερίδας, ὧν δέκα ἐξεδίδοντο πέραν τῶν συνόρων τοῦ βασιλείου. Ὁ σημερινὸς κατάλογος (ὃν ἔχω λόγους νὰ θεωρῶ οὐχὶ ὅλως ἀνελλιπῆ) περιλαμβάνει ἑκατὸν πενήκοντα ἐφημερίδας, ὧν εἰσασιπέντε ἐκδίδονται ἐκτὸς τῆς καθ' αὐτὸ Ἑλλάδος.

Ἐκ τῶν ἐξήκοντα ἑπτὰ φύλλων τῶν ἐκδιδόμενων κατὰ τὸ 1871 ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, δώδεκα ἢ δεκατρία μόνον ἐπέζησαν μέχρι τῆς σήμερον. Ἐν τούτοις τὰ ἐκλιπόντα ἀντικατεστάθησαν ὑπ' ἄλλων πολυαριθμότερων· πολλὰ δὲ τῶν ἔκτοτε ἀναφύοντων φαίνεται ὅτι ἐρρίζωσαν καὶ ἀριθμοῦσιν ἤδη ἀρκετῶν ἐτῶν ὑπαρξίν. Ἀπ' ἐναντίας ἄλλα τινὰ εἰσὶν ὅλως διόλου ἀριφυῆ. Ὁ πρὸ ἐμοῦ

κατάλογος ἐφημερίδων τῆς πρωτεύουσας μόνως περιέχει τριάκοντα, τὸ πρῶτον αὐτῶν διανουσας ἔτος, ἐκ τούτων δὲ πλέον ἢ τὸ ἡμισυ δὲν ἀντιπροσωπεύεται εἰμὴ διὰ τοῦ πρώτου αὐτῶν ἀριθμοῦ¹.

Τὸ ὅτι πολλὰ τῶν φύλλων τούτων εἰσὶν ἐφημερα οὐδὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττη. Οὐδαμοῦ ἄλλοῦ δὲν εἶναι οὕτε ὁ τύπος τὸσαν ἐλευθερός, οὕτε αἱ πρὸς δημοσιεύσιν εὐκολαὶ μεγαλιτέροι ἢ ἐν Ἑλλάδι².

Οὐδὲν κωλύει τὴν ἐκδοσὶν ἐφημερίδος. Ἐκαστος εἰμπορεῖ μὲ ὀλίγας τινὰς δραχμὰς ν' ἀπολαύσῃ τὴν εὐχαρίστησιν, ὅτι ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν τὸν πρῶτον ἀριθμὸν. Διὰ τὴν ἐξακολούθησιν ὅμως χρειάζονται συνδρομηταί. Εὐτυχῶς δὲν εὐρίσκονται ἀρκετοὶ διὰ πάντας, οὕτω δὲ ἐπιτυγχάνεται ἡ διαλογὴ μεταξὺ βιωσίων καὶ μὴ.

Ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις δημοσιευομένων ἐφημερίδων δεκαπέντε εἶναι καθημεριναί· αἱ ἄλλαι ἐκδίδονται τρεῖς ἢ τετράκις τῆς ἑβδομάδος, τινὲς ἀπαξ ἢ δις μόνον.

Αἱ τῶν ἐπαρχιῶν εἶναι ἑβδομαδικαί. Μόνον ἐν μεγαλιτέροις πόλεσιν, οἷα ὁ Πειραιεὺς, ἡ Σύρος, ἡ Κέρκυρα, ὁ Βῶλος ὑπάρχουσιν ἐφημερίδες ἐκδιδόμεναι δις ἢ τρεῖς καθ' ἑβδομάδα.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων ἠῦξενε μεγάλως ἀπὸ τοῦ 1871. Ὁ κ. de Saint-Hilaire ἀναφέρει δέκα μόνον καθ' ἅσπασαν τὴν Πελοπόννησον. Σήμερον ὑπάρχουν εἰκοσιδύο. Ἐν Σύρῳ ὑπῆρχον τότε ἑξ, σήμερον δέκα. Ἀνὰ τὰς λοιπὰς τοῦ Αἰγαίου νήσους δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμία· τῶρα ὑπάρχουν ἐν Ἀνδρῶ, Τήνῳ, Θήρῳ, Σίφῳ. Ἐκ Κερκύρας, ἐνθα πῶ 1871 δὲν ὑπῆρχον εἰμὴ τρεῖς, ἔχω πέντε ἐνώπιόν μου.

1. Ταῦτα ἐγράφοντο κατὰ Μάϊον τοῦ 1883.
2. Ἰδοὺ τὸ σχετικὸν ἄρθρον τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864:

Ἄρθρον 14ον. Ἐκαστος δύναται νὰ δημοσιεύῃ προφορικῶς, ἐγγράφως καὶ διὰ τοῦ τύπου τοὺς στοχασμοὺς του, τερῶν τοῦ νόμου τοῦ κράτους. Ὁ τύπος εἶναι ἐλευθερός. Ἡ λογοκρισία, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο πολιτικὸν μέτρον ἀπαγορεύεται. Ἀπαγορεύεται ὡσαύτως ἡ κατάσχαις ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων διατριβῶν εἴτε πρὸ τῆς δημοσιεύσεως εἴτε μετ' αὐτήν. Ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξαιρέσιν ἡ κατάσχαις μετὰ τὴν δημοσίευσιν ἕνακα προσβολῆς κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἢ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως, ὀφείλουσι καὶ ὁ εἰσαγγελέως νὰ υποβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστικὸν συμβούλιον, καὶ τοῦτο ν' ἀποφάνῃ περὶ τῆς διατηρήσεως ἢ ἀρσεως τῆς κατασχέσεως. Ἄλλως ἡ κατάσχαις ἀρτεται αὐτοδικαίως. Ἀνακοπὴ κατὰ τοῦ βουλεύματος ἐπιτρέπεται εἰς μόνον τὸν δημοσιεύσαντα τὸ κατασχέσιν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸν εἰσαγγελέα. Εἰς μόνον πολίτας Ἑλλήνας ἐπιτρέπεται ἡ ἐκδοσὶς ἐφημερίδων³.

Δὲν εἶναι τις ὑποχρεωμένος νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν Ἀρχῶν ἄδειαν πρὸς ἐκδοσὶν ἐφημερίδος. Τὴν ζήτησιν ὅμως, ἐκ συνθεσίας, ἀπὸ τὴν Νομαρχίαν, ἥτις ποτὲ δὲν τὴν ἀρνείται. Τὰ ἐγκλήματα τοῦ τύπου ὑπάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐνόρκων.

Ἡ Ζάκυνθος κέκτηται⁴ ἐπίσης πέντε· ἡ Κερκηνία δύο. Ἡ Λευκάς ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν ἐφημερίδα τῆς.

Ἐν ταῖς νεωστὶ προσηκθηθείσαις ἐπαρχίαις οὐτε τυπογραφεῖα οὐτε ἐφημερίδες ὑπῆρχον ἄλλοτε, ἐκτὸς μίας μόνου, ἥτις ἐξεδίδετο μετὰ κόπου ἐν Τρικκαλοῖς. Σήμερον δημοσιεύονται ἑξ ἐφημερίδες ἐν Βῶλῳ, ὧν δύο τοὺλάχιστον κατ' οὐδὲν ἀπολείπονται τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ. Ἡ Λάρισα ἔχει τρεῖς· ἡ Καρδίτσα, τὰ Τρίκαλα, ἡ Ἄρτα ἀνὰ μίαν. Μόλις ἀπῆρξεν ὁ Τούρκος τὸν πόδα ἀπὸ τῆς χώρας, καὶ ἤρξατο νὰ ἐργάζηται ἡ τυπογραφία. Τοιαύτη ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς ἀνακτηθείσης ἐλευθερίας. Τὸ σχῆμα, ἡ σύνταξις, ἡ ἐκτύπωσις τῶν δημοσιευμάτων τούτων προδίδουσι διὰ τρόπου ἐνίοτε συγκινητικὸν τὸ κατεσκευασμένον τῆς διοργανώσεως αὐτῶν. Ἐν τῷ πρὸ ἐμοῦ ἀριθμῷ τῆς ἐφημερίδος τῆς Καρδίτσας ὁ διευθυντὴς ἐξαιτεῖται συγγνώμην, διότι δὲν ἐξέδωκε τὸ φύλλον κατὰ τὴν προσηκθηθείσαν ἑβδομάδα δι' ἐλλείψιν χαρτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιμενόμενος καθυστερεῖ ἔτι, στέλλει τὴν ἐφημερίδα πρὸς τοὺς συνδρομητὰς αὐτοῦ, ἐκτετυπωμένην ἐπὶ χαρτοῦ τῆς γραφῆς. Ἐν Λαρίσῃ τὸ εἰς χεῖράς μου φύλλον ἐφημερίδος τινὸς, σατυρικῆς ὅμως, εἶναι τυπωμένον ἐπὶ χρωματιστοῦ χαρτίου.

Ἀνὰ τὴν Τουρκίαν ἐλληνικαὶ ἐφημερίδες ἐκδίδονται μόνον ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι. Κατὰ τὸ 1871 ὑπῆρχον ἑπτὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει. τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν ὑπάρχουν παρὰ τσσαρες μόνον. Ἀπ' ἐναντίας ἐν Σμύρῃ ἐκδίδονται σήμερον τρεῖς, ἐνῶ τῷ 1871 ὁ κ. de Saint-Hilaire ἐσημείου μόνον τὴν ἀξιόλογον Ἀμάλθειαν, ἥτις, διανύουσα τὸ τεσσαρακοστὸν ἔκτον τῆς ζωῆς αὐτῆς ἔτος, εἶναι τὸ ἀρχαιότερον τῶν ἐλληνικῶν φύλλων. Ὡσαύτως ἔχει μίαν ἐφημερίδα καὶ ἡ Θεσσαλονίκη.

Αἱ ἐφημερίδες αὐταὶ ἐκτυποῦνται εἰς σχῆμα μεγαλιτέρον ἢ αἱ ἀθηναϊκαὶ συναδέλφοι τῶν τοῦτο, διότι ἐκδίδονται μὲν ἐν μεγάλας κεντρικαῖς πόλεσι, δὲν φοβοῦνται δὲ τὸν συναγωνισμόν, ὃν ἐνθαρρύνει ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου. Ἄλλ' ὅμως, ἀπηλλαγμένοι τοῦ κινδύνου τούτου, τυγχάνουσιν ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν λογοκρισίαν, ἥς τοὺς ὑφάλους καὶ σκοπέλους ἀναγκάζονται καὶ διδάσκονται ὑπὸ τοῦ συμφέροντος νὰ παρακάμπωσιν. Ἐτερος λόγος τοῦ μεγαλιτέρου τῶν σχήματος εἶναι τὰ ἐκ τῶν ἀγγελιῶν ὀφέλη. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγγελιῶν εἶναι φυσικῶς πῶ λόγῳ σημαντικώτερος ἐν μεγάλας πόλεσιν, αἱ δ' ἐφημερίδες ὠφελοῦνται ἐκ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον αὐταὶ εἰσὶν ὀλιγαριθμότεραι.

Ἄλλὰ κ' ἐν Ἑλλάδι — ἐν Ἀθήναις, Σύρῳ, Βῶλῳ, — ἡ ἀγγελία, ὁ μέγας αὐτος παράγων οἰκονομικῆς ἐπιτυχίας, καθίσταται ὁσημέραι κα-

ταληπτότερος καὶ χρησιμοποιοῖται ὑπὸ τῆς ἐφημεριδογραφίας. Ἄλλοτε, ἐκτὸς τῆς εἰσφορῆς τῶν συνδρομητῶν, μόνην πηγὴν εἰσοδημάτων εἶχον αἱ ἐφημερίδες τὰς δικαστικὰς κοινοποιήσεις. Συνεχῶς ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ ὑφίστατο ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως καὶ ὁ πόρος τῆς ζωῆς ἐφημερίδων τινῶν. Εἰς ταῦτα προσετίθετο ἐνίοτε καὶ τὸ προῖον τῶν ἐπὶ πληρωμῇ καταχωρίσεων, αἵτινες τότε μὲν ἦσαν διατριβαὶ προσεγγίζουσαι τῷ λιβέλλῳ, τότε δ' ἐπαινοὶ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀμερόληπτοι, ἀπευθυνόμενοι πρὸς ζῶντας, ἢ καὶ νεκρολογίαι ἐγκωμιαστικαί.

Ἡ ἐλληνικὴ ἐφημερίς τῆς σήμερον δὲν καταφρονεῖ μὲν ὅλως διόλου τὰ τοιαῦτα εἰσοδήματα, ἐπιδιώκει ὅμως κατὰ προτίμησιν τὰς καθ' αὐτὸ ἀγγελίας. Μολαταῦτα ἡ σπουδαίότης αὐτῶν δὲν ἐκτιμᾶται ἀκόμη ὅσον ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐν τινὶ ἐγχειριδίῳ Λογικῆς, ἐκδεδομένης ἐν Λονδίῳ, εἶδον παρατεθειμένον ὡς παραδείγμα συλλογισμοῦ παραλόγου τὸν ὑπολογισμόν ἐφημεριδογράφου βασιζόντος τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν, ἀντὶ τῆς ἐκ τῶν ἀγγελιῶν προϋπολογιζομένης προσόδου. Ὁ Ἀγγλος λογικὸς ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἐν Ἑλλάδι πολλὰ παραδείγματα τοιούτου παραλογοῦ, παραλογισμοῦ, ὅστις δικαιολογούμενος σήμερον ἀκόμη, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐκλείψῃ ἐν τῷ μέλλοντι, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ αὐξήσαντος ἀριθμοῦ τῶν ἀγγελιῶν, τῶν πληρουσῶν τὴν τετάρτην σελίδα τῶν ἐφημερίδων μας.

Ἡ τετάρτη αὕτη σελὶς παρέχει οὐχὶ μικρὸν ἐνδιαφέρον ὑπὸ γλωσσικὴν ἐπιψίν, καθ' ὅσον ὁ ἀναγγέλλων ἔμπορος οὐδαμῶς φροντίζει περὶ κλασικῆς καλλιτεσίας. Τινὲς αὐτῶν, ἀπευθυνόμενοι προδήλως εἰς λογίους, ὅπως συστήσωσι τὰ ἐμπορεύματα ἢ τὴν βιομηχανίαν αὐτῶν, περιβάλλουσι τὰς πρὸς τὸ δημόσιον ἐκκλήσεις τῶν μὲ φρασεολογίαν ἔχουσιν ἀξιώσεις γλαφυρότητας. Ἐφημερίδες τινὲς μάλιστα φαίνονται ἐπιδιώκουσαι τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ὕψους τῶν ἀγγελιῶν τῶν. Ἄλλ' ἐν ταῖς περισσοτέροις οἱ πωληταὶ καλοῦσι τὰς πραγματείας μὲ τὸ ὄνομα ὑπὸ τὸ ὁποῖον ζητοῦνται. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων τούτων ἢ ἐφευρέθησαν ἢ εἰσάγονται ἐκ τῆς ξένης, τοῖς ἀφήνουν συνεχῶς τὸ γαλλικὸν ἢ τὸ ἀγγλικὸν αὐτῶν ὄνομα, ὡσαύτως δὲν τὸ παραφράζουσιν λέξιν πρὸς λέξιν δι' ἐλληνικῶν ἰσοδυνάμων. Οὕτω, παρὰ τὸ *Μηχαναὶ δύο Ἰσπαν* εὐρίσκει τις *Κασμίριον φασσὸν καὶ Σιβίον* ὑπὸ τὴν ἀγγελίαν *ἐργοστασίον πίλων*, ἐνθα πωλοῦνται *καπέλα ψάβινα*, ἀναγινώσκετε ὑπόσχεσιν ἀμοιβῆς εἰς τὸν ὅστις ἤθελεν εὕρῃ ἐσωκάρδιον παραπλανηθὲν ὑπὸ τινος παιδίου: *Ἀπωλέσθη μικρὸν γέλεον*, κτλ.

Τὰ ἐλληνικὰ τῶν ἀγγελιῶν τούτων πολὺ θὰ

ἐξέπληττον τὸν ἀρχαῖον, ὅστις θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωὴν, ὅπως σκανδαλίζουσι πολλοὺς ἐν τῇ ξένη γνωστῶν μοι ἑλληνοιστάς. Βεβαίως ὑπάρχει διαφορὰ εἰκοσιπέντε αἰώνων μεταξὺ τῆς κλασσικῆς γλώσσης καὶ λέξεων, οἷαι τὸ *Αμμοπωλεῖον καὶ μαδίστα*, ἢ καὶ τοῦ καταλόγου τῶν τροφίμων τῶν ἐπιδεικνυμένων εἰς τὸ δεῖνα τῶν Ἀθηναίων παντοπωλείων.

Ἡ ξένη βιομηχανία ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς Ἕλληνας καταναλωτὰς διὰ τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων. Ἐν τινι φύλλῳ τῆς Κερκύρας καὶ ἐν ἄλλῳ τῆς Θεσσαλονίκης εὐρίσκω τὴν ἀγγελίαν, ὅτι τὰ ἐν Παρισίοις καταστήματα τοῦ Printemps ἐπανελάβον τὰς ἐργασίας των. Μυρεφός τις τῶν Παρισίων ἐγκωμιάζει ἐν αὐταῖς ἑλληνιστὶ τὸ ἀρωματικὸν τοῦ ὕδατος Οροροναχ. Ἐν δὲ μικρᾷ τινι ἐφημερίδι τῆς Ἀνδρου ὑπάρχουσαν ἀγγελίαν ἤττον ἀξιοσύστατοι παρισίων ἰατρῶν, ἑλληνιστὶ καὶ αὐταὶ γεγραμμέναι.

Τὸ μᾶλλον εὐχάριστον εἶναι τὸ νὰ βλέπη τις πολλαπλασιαζομένας τὰς περὶ ἀτμοπλοικῶν ταξειδιῶν ἀγγελίας. Πρὸ τινῶν μόλις ἐτῶν ἐν μόνον ἀτμοπλοίων ἔπλεε κατὰ δεκαπενθημερίαν ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας. Σήμερον ἀναγγέλλονται καθημερινὰ ἀναχωρήσεις ἀτμοπλοίων, διαπλεόντων τὸν Εὐριπον ὅπως ὑπάρξωσι μέχρι Βώλου. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας εἶναι οὐχ ἤττον ἀξιοσημείωτος μεταξὺ Πειραιῶς καὶ τῶν Κυκλάδων, ἢ τῶν ἀκτῶν τῆς Πελοποννήσου. Μετ' ὀλίγον θὰ ἴδωμεν ἐν ταῖς ἐφημερίαις τὰ δρομολόγια τοῦ σιδηροδρόμου διὰ σταθμοὺς κλασσικὰ φέροντας ὀνόματα, προστιθέμενα εἰς τὰ νῦν δρομολόγια τῆς μικρᾶς γραμμῆς Ἀθηναίων Πειραιῶς καὶ Φαλήρου, ἢ εἰς τὰ τῶν ἀτμηλάτων ἰπποσιδηροδρόμων. Ἐν ταῖς ἐφημερίαις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ τῆς Συμύνης περιέχονται μὲν ἀγγελίαι τοιοῦτου εἶδους, ἀλλὰ τὰ τουρκικὰ τῶν σταθμῶν ὀνόματα οὐδὲν λέγουσιν εἰς τὴν τοῦ ἑλληνιστοῦ φαντασίαν.

Ἐκτὸς τῶν δύο ἀνωτέρω πόλεων καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, οὐδεμία σχεδὸν ἑλληνικὴ ἐφημερίς ἐκδίδεται ἐν ταῖς χώραις, ταῖς εἰς τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ Σουλτάνου ὑπαγομέναις. Ἡ ἡμιανεξάρτητος τῆς Σάμου ἡγεμονία κέκτηται ἀπὸ εἰκοσιν ἐτῶν ἀξιόλογον ἐφημερίδα συνώνυμον ἑαυτῇ. Ἡ Κύπρος ἔχει ἐπίσης τρεῖς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, ἀπ' ἧς ἐποχῆς περιῆλθεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Ἀγγλίας. Ἄλλαι τρεῖς (καθ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω) δημοσιεύονται ἐν Κρήτῃ, ἀπ' οὗ ἀπέκτισεν εἰδός τι αὐτονομίας, λίαν περιορισμένης δυστυχῶς, ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν.

Ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον ἐκδίδονται τρεῖς ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, δύο καθημεριναὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ μία ἐβδομαδιαία ἐν Καίρῳ. Ὡσαύ-

τως ἐκδίδονται τρεῖς ἐν Ρουμανίᾳ. Ἡ πρωτεύουσα τῆς ἀνατολικῆς Ρωμανίας Φιλιππούπολις ἔχει ἐπίσης μίαν ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ γραφομένην. Τέλος ἐν Τεργέστη ἢ Κλειῶ καὶ ἡ Νέα Ἡμέρα ἐξακολουθοῦν πάντασι τιμῶσαι τὴν ἑλληνικὴν δημοσιογραφίαν.

Ἴδου ὁ κατάλογος πασῶν τούτων τῶν ἐφημερίδων. Ἐφ' ὅσον μοὶ ἦτο δυνατόν, ἐσημείωσα παρὰ τὸ ὄνομα μίαν ἐκάστης τὸ ἔτος, ὅπερ διανύει. Ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ τίτλοι των μοὶ φαίνονται οὐχὶ ἐστερημένοι ἐνδιαφέροντος.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΑΘΗΝΩΝ.

Αἰὼν (ἔτος ἐκδόσεως 45) ¹. — Παλιγγενεσία (ἔ. ἐκδ. 21). — Ἀλήθεια (ἔ. ἐκ. 18). — Ἐθνικὸν πνεῦμα (ἔ. ἐκ. 14). — Ὁ Ἕλληνας λαὸς (ἔ. ἐκ. 13). — Ἀριστοφάνης (ἔ. ἐκ. 11). — Ἐφημερίς (ἔ. ἐκ. 10). — Στοῦ (ἔ. ἐκ. 10). — Le messenger d' Athènes (ἔ. ἐκδ. 9). — Ὠρα (ἔ. ἐκ. 8). — Νέαι Ἰδέαι (ἔ. ἐκ. 6). — Τηλέγραφος (ἔ. ἐκ. 6). — Journal d' Athènes (ἔ. ἐκ. 5). — Ἀσμοδαῖος (ἔ. ἐκ. 5). — Ραμπάγας (ἔ. ἐκ. 5). — Ἡμερήσια Νέα (ἔ. ἐκ. 5). — Πρωτὰ (ἔ. ἐκ. 5). — Μὴ χάνεσαι (ἔ. ἐκ. 4). — Ἡ Ἐλευθερία (ἔ. ἐκ. 3). — Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως (ἔ. ἐκ. 3). — Νέα Ἐφημερίς (ἔ. ἐκ. 2). — Παληάνθρωπος (ἔ. ἐκ. 2). — Πολίτευμα (ἔ. ἐκ. 1). — Ἡλιος (ἔ. ἐκ. 1). Γλωσσοκοπᾶνα (ἔ. ἐκ. 1). — Καρτερία (ἔ. ἐκ. 1). — Μασκαρὰς (ἔ. ἐκ. 1). — Ὑπερασπιστὴς τοῦ Λαοῦ (ἔ. ἐκ. 1). — Ἐφημερίς γνωστοποιήσεων (ἔ. ἐκ. 1). — Τοξότης (ἔ. ἐκ. 1). — Κήπος (ἔ. ἐκ. 1). — Παγκλαστίτις (ἔ. ἐκ. 1). — Ὁ Ῥωμῆος (ἔ. ἐκ. 1). — Παπαγάλος (ἔ. ἐκ. 1). — Γαϊδάρος (ἔ. ἐκ. 1). — Ὁ Οἰκονομολόγος (ἔ. ἐκ. 1). — Ἐρμῆς (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐκτὸς τῶν τελευταίων τούτων, αἵτινες εἶναι ὅλως διόλου πρόσφατοι, μοὶ ἀναγγέλλουσι καὶ τὴν ἐκδοσὶν τῶν ἐπομένων, δὲν μοὶ λέγουσιν ὅμως πόσαι ἠδυνήθησαν νὰ χωρήσουν πέραν τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ των.

Αὐλία — Γελασίνοσ — Δελφοὶ — Ἐθνικὴ δύναμις — Ἐργατικὸς σύνδεσμος — Ἴρις — Καλιγούλας — Μηνύτωρ — Τραμποῦκος — Φάλαγξ — Φασαρίας — Ἐλικῶν — Ἐσπέρα — Ἐσπερος — Λόγος — Χριστοκράτης — Τρακατροῦκα.

Ἐν Πειραιεὶ ἐκδίδονται δύο ἐφημερίδες «Ἀμερόληπτος» καὶ «Βυζαντινὴ Τραγέλακος»².

¹ Ἡ δημοσίευσίς τοῦ φύλλου τούτου διεκόπη δις. Ἐν τῷ παρόντι διανύει τὴν τρίτην αὐτοῦ περίοδον.

² Σημ. τ. Ἐ. — Πλὴν τούτων, ὧν ἡ ἐκδοσις διεκόπη ἔκτοτε, ἐκδίδονται τακτικῶς πρὸ πολλοῦ καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες δύο, ἡ «Σφαῖρα» καὶ ἡ «Πρόνοια».

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ.

1. ΚΥΚΛΑΔΕΣ.

Ἐν Σύρῳ. Χρηματιστήριον (ἔτος ἐκδόσεως 20). — Πατρίς (ἔ. ἐκ. 18). — Πανόπη (ἔ. ἐκ. 13). — Ἐρμῆς (ἔ. ἐκ. 10). — Φανὸς (ἔ. ἐκ. 6). — Ἀνατολή (ἔ. ἐκ. 3). — Φερεκῦδης (ἔ. ἐκ. 2). — Ναυτίλος (ἔ. ἐκ. 2). — Ἀπόστρατος Ἕλληνας (ἔ. ἐκ. 1). — Ἐκκλησιαστής (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Σίφῳ. Σίφνος (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Ἀνδρῳ. Ἄνδρος (ἔ. ἐκ. 6). — Συζήτησις (ἔ. ἐκ. 4).

Ἐν Τήνῳ. Ἡχώ τῆς Τήνου (ἔ. ἐκ. 1).

2. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ.

Ἐν Πάτραις. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπαναστάσις (ἔτος ἐκδόσεως 10). — Ἐμπορικὸς Παρατηρητής (ἔ. ἐκ. 5). — Φορολογούμενος (ἔ. ἐκ. 3). — Φανὸς (ἔ. ἐκ. 3). — Ἐργάτης (ἔ. ἐκ. 2). — Ἐπὶ τὰ πρόσω (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Αἰγίῳ. Σημερινοὶ καιροὶ (ἔ. ἐκ. 4).

Ἐν Τριπόλει. Ἀρχαδία (ἔτος ἐκδόσεως 27). — Τρίπολις (ἔ. ἐκ. 5). — Πολίτης (ἔ. ἐκ. 2). — Ἀνυμώρρωσις (ἔ. ἐκ. 1). — Ἐργάτης (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Ναυπλίῳ. Ἀργολίς (ἔ. ἐκ. 19). — Ἀνεξάρτησις (ἔ. ἐκ. 10).

Ἐν Γυθείῳ. Λακωνία (ἔ. ἐκ. 4).

Ἐν Πύργῳ. Ἐλεγχος (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Ἀργεῖ. Δαναός (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Καλάματις. Ἀνόρθωσις (ἔ. ἐκ. 1). — Πηγὴ (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Κορινθῳ. Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου (ἔ. ἐκ. 1). — Κορινθιακὸς Ἀστὴρ (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Φιλιατροῦς. Μπερλίνα (ἔ. ἐκ. 1).

3. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ.

Ἐν Λαμίᾳ. Φωνὴ τοῦ Λαοῦ (ἔ. ἐκ. 21). — Εὐνομία (ἔ. ἐκ. 5). — Φθιώτις (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Μεσολογγίῳ. Δυτικὴ Ἑλλάς (ἔ. ἐκ. 10).

Ἐν Χαλκίδι. Εὐριπος (ἔ. ἐκ. 18). — Σημαία (ἔ. ἐκ. 2).

4. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ.

Ἐν Κερκύρα. Φωνὴ (ἔ. ἐκ. 20). — Ἐπόπτης (ἔ. ἐκ. 6). — Ρήγας ὁ Φεραῖος (ἔ. ἐκ. 3). — Οἱ ἐργάται (ἔ. ἐκ. 2). — Φιλόπατρις (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Ζακύνθῳ. Ἐλπίς (ἔ. ἐκ. 9). — Ἐξεταστής (ἔ. ἐκ. 1). — Κραυγὴ (ἔ. ἐκ. 1). — Νέα Γενεὰ (ἔ. ἐκ. 1). — Φυτιτόα (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἡ Ἐπαγρύπνησις (ἔ. ἐκ. 11). — Νέα Κεφαλληνία (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Λευκάδι. Ἐλευθερία (ἔ. ἐκ. 1).

5. ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑ.

Ἐν Βόλῳ. Θεσσαλία (ἔ. ἐκ. 4). — Φωνὴ τοῦ Λαοῦ (ἔ. ἐκ. 2). — Ἀστὴρ τῆς Θεσσαλίας (ἔ. ἐκ. 2). — Βόλος (ἔ. ἐκ. 1). — Βλαξ (ἔ. ἐκ. 1). — Σακινὰς (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Λαρίσῳ. Ζερζεβούλης (ἔ. ἐκ. 1). — Κόρακας (ἔ. ἐκ. 1). — Ἀστὴρ τῆς Θεσσαλίας (ἔ. ἐκ. 2).

Ἐν Καρδίτῳ. Καρδίτσα (ἔ. ἐκ. 2).

Ἐν Τρικκάλοις. Φάρος τοῦ Ὀλύμπου (ἔ. ἐκ. 27).

Ἐν Ἄρτῳ. Ἄρτα (ἔ. ἐκ. 2).

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑΙ
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑΧΟΥ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Βυζαντίς (ἔ. ἐκ. 28). — Νεολόγος (ἔ. ἐκ. 17). — Αὐγὴ (ἔ. ἐκ. 3). — Ἀνατολικὸς ἀστὴρ (ἔ. ἐκ. 3). ¹

Ἐν Συμύρῳ. Ἀμάλθεια (ἔ. ἐκ. 46). — Νέα Συμύρη (ἔ. ἐκ. 13). — Ἀρμονία (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Θεσσαλονίκῃ. Φάρος τῆς Μακεδονίας (ἔ. ἐκ. 8).

Ἐν Σάμῳ. Σάμος (ἔ. ἐκ. 20).

Ἐν Κρήτῃ. Πατρίς (ἔ. ἐκ. 2). — Ραδάμανθυς (ἔ. ἐκ. 2). — Μίνως (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Κύπρῳ. Ἀλήθεια (ἔ. ἐκ. 3). — Κίτιον (ἔ. ἐκ. 3). — Στασίνοσ (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Ἀνατολικῇ Ῥωμανίᾳ. Φιλιππούπολις (ἔ. ἐκ. 5).

Ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἴρις (ἔ. ἐκ. 17). — Σύλλογοι (ἔ. ἐκ. 11).

Ἐν Σουλενᾷ. Δούναβις (ἔ. ἐκ. 2).

Ἐν Καῖρῳ. Καίρον (ἔ. ἐκ. 10).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐλπίς (ἔ. ἐκ. 10). — Ὁμόνοια (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Τεργέστη. Κλειῶ (ἔ. ἐκ. 22). — Ἡμέρα (ἔ. ἐκ. 29). — Ἐμπορικὸς Ταχυδρόμος (ἔ. ἐκ. 2).

Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ καταλόγῳ παρατηρεῖ τις πληθὺν παραξένων συνεχῶς τίτλων δηλοῦντων σατυρικὰ φύλλα.

(Ἐπειρ. τ. τ. 1883)

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

Ο ΑΜΠΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ

Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς κριτικοῦ Fran-
cisque Sarcey δημοσιευθεισῶν ἀνακινήσεων περὶ
τοῦ ἐν Παρισίοις Ecole Normale, ἐν ᾧ ἐσπού-
δασαν πλείστοι τῶν ἐπισημοτάτων σήμερον
Γάλλων συγγραφέων, σταχυολογοῦμεν τὰ ἐπό-

1. Πρὸς τοῦτοις ἐκδίδεται ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ
χαρακτῆρας ἑλληνικοῦ, ἀλλ' εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν, ἡ
«Ανατολή». Ἡ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις πρὸ τινῶν ἐτῶν
ἐξέδιδεν ἐν Ἰωαννίνοις καὶ Ἀδριανουπόλει διγλωσσούς
ἐπισήμους ἐφημερίδας ἑλληνιστὶ καὶ τουρκιστὶ γραφο-
μένας. Δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πληροφορηθῶν, ἐν τὰ φύλλα
ταῦτα ἐξακολουθοῦσιν ἐκδιδόμενα. Ἡ ταῦτα προσθε-
τέον μίαν ἑλληνοτουρκικὴν ἐφημερίδα καθ' ἑβδομάδα
ἐκδιδομένην ὑπὸ τῆς «Religious Tract Society» τοῦ
Λονδίνου κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἑταιρίας ταύτης (1883,
σελ. 103).

μενα βραχυτάτα μὲν, ἀλλὰ χαρακτηριστικώτατα περὶ τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ Ἀμποῦ ὡς σπουδαστοῦ.

«Τὸ τμήμα ἡμῶν ἀπετελεῖτο ὑπὸ πέντε, τοῦ Taine, τοῦ Ἀμποῦ, ἐμοῦ καὶ δύο ἄλλων βραδύτερον δ' ἐπωνομάσθη τὸ μέγα τμήμα. Ψυχὴ δὲ αὐτοῦ ἦτο ὁ Ἀμποῦ. Βραδύτερον ἐγνωρίσα καὶ συνανεστράφην τοὺς πλείστους ἐκ τῶν γενομένων περιωνύμων ἐπὶ χάριτι συνδιαλέξεως, ἐν τούτοις οὐδέποτε ἐξηλείφθη τῆς μνήμης μου ἡ σπινθηροβόλος ἐκείνη συνδιάλεξις, τὸ κεικίνητον ἐκεῖνο πνεῦμα, αἱ ἀνεξάντλητοι ἐκείναι εὐφυολογίαι, ζωηραὶ καὶ ἀστείαι, ἡ ἐκτακτος ἐκείνη γονιμότης πρὸς κενοφανεῖς ἰδέας, πρὸς ἀπρασδοκῆτους παρομοιώσεις, πρὸς παραδόξους διηγήσεις καὶ περιεργότατα ἀνέκδοτα.

Ἡ πρώτη κωμωδία αὐτοῦ εἶνε ὁ Γκιερρή, ἀποτυχούσα ὅτε παρεστάθη ἐν τῇ Γαλλικῇ κωμωδίᾳ. Ὡς ἔργον δραματικὸν δὲν εἶνε διόλου καλόν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' εἶνε ἔργον περίεργον πρὸς ἀνέγνωσιν, διότι ἐν τῷ Γκιερρῇ, τῷ ἥρωϊ τῆς πράξεως, εἰν' εὐχερὲς ν' ἀνεύρωμεν χαρακτηριστικὰ τινὰ τοῦ Ἀμποῦ πιστότατα ἐξεικονισμένα :

«Εἶνε ἀδύνατον, λέγει ἡ ἥρωϊς τῆς κωμωδίας, νὰ τοῦ ἀντισταθῇ κἀνεὶς. Δὲν εἶνε εὐμορφος, ἀλλ' ἔχει μ' ἄτια καὶ δόντια τὰ ὅποια φωτίζουν τὸ πρόσωπόν του. Κ' ἔπειτα εἶνε νέος, τολμηρὸς, εὐγενὴς, χαρούμενος, ἀστείος· τὸ μέτωπόν του εἶνε ὑψηλόν, ἡ χειρονομία του γοργή, τὸ πνεῦμά του ἔξυπνον! Τὸν διώχνω, ζανάρχεται· τὸν ἀπαφεύγω μὲ ζανευρισκαί· κλείομαι, μοῦ γράφει· τὸν μαλόνω, μὲ ἀποστομόνει· τοῦ ἠρκίζομαι ὅτι δὲν θὰ τὸν ἀγαπήσω ποτὲ, στοιχηματίζει ὅτι τὸν λατρεύω καὶ ὅτι δὲν εἰξεύρω τί λέγω.»

Ἄλλαχού δὲ αὐτὴ λέγει :

«Φαίνεται ὅτι ὅταν ἐμβαίη εἰς ἓν δωμάτιον ἡ θερμοκρασία ἀναβαίνει εἰς αὐτὸ δέκα βαθμούς.»

Ἐπειδὴ δ' ὁ Ἀμποῦ ἦτο πάντοτε παρὼν, αὐτὴ ἦτο τοῦ σπουδαστηρίου μας ἡ θερμοκρασία. Ἦρχοντο καὶ ἐξ ἄλλων τμημάτων ὅπως συνδιαλεχθῶσι μεθ' ἡμῶν, μᾶς εὕρισκον δὲ πάντοτε ἐτοιμούς. Ὁ Paul Albert ἤρχετο νωχελῶς, ὡς ἦτο σύνθηρος αὐτῷ, ταχυόμενος δὲ ἐξητεῖτο ἀφ' ἡμῶν νὰ τὸν φιλεύσωμεν μίαν συνδιάλεξιν. «Εἰς τὸ τμήμά μου, μᾶς ἔλεγεν, ὅλοι εἶνε ἀκαμάτιδες, ὅλα ἐργάζονται!»

***

Καθηγητὴν τῆς ἑλληνικῆς εἶχομεν τὸν Ἰππόλυτον Λεβᾶς, μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ περιώνυμον διὰ τὰς ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς ἃς εἶχε συλλέξει ἐν Ἑλλάδι.

Ἄν δὲν μ' ἐδίδαξε τὰ ἑλληνικὰ, ὀφείλω αὐτῷ ὅτι ἐδιδάχθην διὰ ζῶντος καὶ ἀναμφισβητήτου

παραδείγματος ὅτι αἱ ἐπίσημοι ὑπολήψεις δὲν ὑπαικρύνουσι πάντοτε ἀληθῆ ἀξίαν καὶ ὅτι πᾶν ὅ, τι λάμπει δὲν εἶνε χρυσοῦς. Ὁ ταλαίπωρος! Ποῖα παιγνίδια τοῦ ἐπαίξαμεν! Δὲν εἶχε κἄν τὴν αἰδῶ, ἀφοῦ ἠγνόει τὴν ἑλληνικὴν, νὰ προμελετᾷ τὰ κείμενα, ἅτινα ἐμέλλομεν νὰ ἐρμηνεύσωμεν μετ' αὐτοῦ. Ἐφρασε μεθ' ἐαυτοῦ εἰς τὴν παράδοσιν μίαν τῶν κατὰ λέξιν μεταφράσεων τῶν ὑπὸ τοῦ βιβλιοπωλείου Hachette τότε πρῶτον δημοσιευθεισῶν, γενομένων δὲ ὑφ' ἐνός τῶν ἀποφοίτων τῆς σχολῆς ἡμῶν, τοῦ Sommer. Τὸ εἶχομεν ἐννοήσει, ἐκ τούτου δὲ τὰ παιγνίδια.

Ἐμελετώμεν ἐκ τῶν προτέρων μίαν τῶν εὐχερστάτων φράσεων τοῦ κειμένου, ὅπερ ἔκελλε νὰ ἐρμηνευθῇ ἐν τῷ προσεχεῖ μαθήματι. Ἐκ συνεννοήσεως ἐξηγοῦμεν δύο διαφόρους ἐννοίας, ἐξ ὧν οὐδετέρα ἦτο ἡ ἀληθής. Δύο ἐξ ἡμῶν, ὁ Ἀμποῦ καὶ ὁ σοφὸς Taine—ὦ αἰδῶς!—ἀνελάμβανον ν' ἀγῆγασιν εἰς πέρας τὴν συνομοσίαν· ὁ Taine μεταφράζων ἐκ τοῦ προχείρου τὸ χωρίον ἠρμήνευεν αὐτὸ κατὰ τὴν μίαν τῶν συμφωνηθεισῶν ἐννοιῶν· ἀλλ' ὁ Ἀμποῦ ὑπολαμβάνων καὶ διακόπτων τὴν ἐρμηνείαν :

— Μὲ συγχωρεῖτε! ἀλλὰ μήπως ἡ φράσις σημαίνει μᾶλλον ; . . .

Καὶ ἔλεγε τὴν ἐτέραν ἐξήγησιν ὁμοίως γελοῖαν οὖσαν.

Ὁ κ. Ἰππόλυτος Λεβᾶς, ὅστις ἕως τότε δὲν εἶχεν ἀκούσει, ἐξήγε τοῦ θυλακίου του ἥρεμα διὰ μεγαλοπρεποῦς κινήσεως τὰ ἀπαραίτητα διοπτρά του, ἔθετεν αὐτὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ ἀνεγίνωσκε διὰ διδακτορικῆς φωνῆς τὴν φιλονεικουμένην φράσιν.

— Ἰδωμεν, ἔλεγεν, ἐξετάσωμεν . . . Ἡ φράσις εἶνε περίπλοκος . . . Χμ ! χμ !

Τὰ εἰκοσιτέσσαρα ζεύγη τῶν ὀμμάτων μας ἔμεναν κκεντρεχῶς προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ σεβασμίου καθηγητοῦ, ὅστις χωρὶς ν' ἀπολέση τὴν ἀξιοπρέπειάν του, ἐζήτηε τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν ἐν τῇ κατὰ λέξιν μεταφράσει τοῦ Sommer, ἣν οὗτος εἶχε κάμει χάριν τῶν μαθητῶν.

Ὁ Ἀμποῦ προσκλίνων τότε καὶ διὰ τόνου πλήρους πονηρίας :

— Δὲν δυνάμεθα ἐπὶ τούτου νὰ συμβουλευθῶμεν τοὺς Γερμανοὺς; Ποῖαν ἰδέαν ἄρα γε ἔχει ὁ περίφημος σχολιαστὴς Sommer; Σιγηλὸς γέλως ἐπλήρου τὴν αἰθουσαν.

***

Λεπτὸς μόνον διάτοιχος ἐχώριζεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ σπουδαστηρίου τῶν γραμματικῶν. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καθ' ὃν αἱ φιλολογικαὶ σπουδαὶ δὲν ἐτιμῶντο ὡς σήμερον, οἱ ἔσχατοι ἐθυσιάζοντο ἢ μᾶλλον τοὺς ἐθυσιάζον εἰς τὴν γραμματικὴν. Ἐσκόπτομεν αὐτοὺς εὐχαρίστως, καίτοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἦσαν εὐφυεῖς, πάντες δὲ πλείονα

ἡμῶν εἰδότες. Εἰργάζοντο ἐπιμελέστερον ἡμῶν, ἐπειδὴ δὲ ἀκαταπαύστως παρηνωχλοῦμεν τὰς σοφὰς αὐτῶν μελέτας, ἔκρουον συνεχῶς τὸν τοῖχον ὅπως προσκαλέσωσιν ἡμᾶς εἰς σιγὴν. Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ παρὰ προσδοκίαν ἀκούομεν φωνὰς ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τῶν ἦτο συζητήσις. Συνεζήτουν, ἄρα ὠμίλου. Ἐκπληκτοὶ ὑψοῦμεν πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας· ὁ Ἀμποῦ ὄρμα εἰς ἡμεροδείκτην κρεμάμενον ἀπὸ τῆς θερμάστας :

— Νὰ διατί ὠμιλοῦν ! σήμερον εἶνε ἡ ἑορτὴ τοῦ Βαλαάμ !

***

Ὁ Ἀμποῦ ἀπεστόμωνε τοὺς πάντας· ἀγρυπνος πάντοτε τὸ πνεῦμα, περὶ πάντων μεριμνῶν, περὶ πάντων ἐνδιαφερόμενος, τὰ πάντα εἰδώς. Ἐκείνητο τεραστίαν μνήμην, εἶχε δὲ τὸ σπάνιον πλεονέκτημα τοῦ ν' ἀνευρίσκη ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἀναγκαίαν στιγμήν τὴν λεπτομέρειαν ἧς εἶδετο. Ἐπέστα τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν διὰ τὴν ἐκτακτὸν ἐτοιμότητιαν αὐτοῦ.

Ἦτο δὲ εὐθυμώτατος, κάλλιστος ἐταῖρος, καὶ γονιμώτατος εἰς ἀστείας ἐπινοήσεις. Ὅπως λαμβάνη καὶ συμπληρωματικὰς ἀδείας ἐξ ὄδου εἶχεν ἐπινοήσει ἓνα θεῖον. Ἦν κατ' ἀρχὰς ἐνύμφουσαν, ἔπειτα καπέστῃσι πατέρα, ἔπειτα ἔρριψεν εἰς τὴν κλίνην. Ἐπὶ τέλους τὸν ἐνεταφίασε, καὶ δακρύων μετέβη νὰ ζητήσῃ ἀδειαν ὅπως συνιδεύσῃ τὴν κηδεῖαν του.

— Παρηγορήσου, φίλε μου, τῷ λέγει ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς ὑπογράφων τὴν ἀδειάν του· ἤρχισε νὰ γίνηται τετριμμένος ὁ θεῖός σου !

***

Ἐνθ' ὠμιλοῦσαμεν περὶ τῶν πραγμάτων περὶ οὐδενὸς μόνον οὔτε λόγον ἐποιούμεθα, περὶ τοῦ μέλλοντός μας. Ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ἀνησυχούμεν διόλου. Τὸ ἐβλέπομεν ἀνοικτὸν ἐνώπιόν μας. Ἡμεθα βέβαιον ὅτι μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἡμῶν θὰ μᾶς εἶδιδετο ἔδρα τις διδασκαλίας· ὁ Ἀμποῦ ὠνειροπόλει νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Σχολὴν πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν ἰδρυμένην, ἀλλὰ μόνον ὅπως φέρῃ ἐκεῖθεν κάλλιστην τινὰ θέσιν καὶ εἰσέλθῃ δι' αὐτῆς καθηγητῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Καὶ πράγματι ὁ Ἀμποῦ ἐπραγμάτωσεν ἐν τῶν ὠνειροπολημάτων του, τὸ νὰ μεταβῇ εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ἄλλο, τὸ νὰ γείνη καθηγητῆς. Ἐξ Ἑλλάδος ἔφερε μὲν τὴν περὶ Αἰγίνης ἀρχαιολογικὴν αὐτοῦ θέσιν, ἀλλ' ἔφερε συγχρόνως καὶ τὴν Σύγγρονον Ἐλλάδα καὶ τὸν Βασιλεῖα τῶν βουβῶν, ἅτινα εὐρεῖς ἠνέφξαν πρὸ αὐτοῦ φιλολογικῶς ὀρίζοντας.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ

Ἰανουάριος.

Νῦν ὅτε παρήλθεν ὁ κακὸς οὗτος μῆν, ἐν οἷ Καζαμίαι εἰκονίζουσι γέροντα λευκογένητον κεκαλυμμένον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, δυνάμεθα νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τοῦ τριακονθημέρου βίου καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὸν φόβον μὴ ἐξοργισθῇ ἴσως ἐκ τῶν πικρῶν λόγων μας καὶ ἐμφυσήσῃ ἐφ' ἡμῶν πάλιν τὴν παγερὰν καὶ χιονώδη πνοήν του εἰς ἐκδικήσιν. Θὰ ὀμιλήσωμεν δὲ περὶ αὐτοῦ, οὐχὶ ὡς ὁ ἑλληνικὸς τύπος περὶ τῶν τεθνεώτων, οὐς ἀνακηρύττει ἐκάστοτε ἥρωας, σοφοὺς, τύπους πολιτικῶν καὶ εὐαγγελικῶν ἀρετῶν, ἀλλ' ἐν εὐθύτητι καὶ εὐσυνειδησίᾳ ἀληθοῦς χρονογράφου.

***

Ὁ Ἰανουάριος ἀνέλαθε καὶ φέτος τὴν ἀρχὴν ἐν μέσῳ πανηγυρικῆς διαδηλώσεως ὡς πάντοτε, ἀξιοσημείωτος δὲ καὶ ἐπαίνου ἀξία ὑπῆρξεν ἡ ἀγαθότης τοῦ προκατόχου του Δεκεμβρίου, ὅστις βεβαρημένος ἴσως ἐκ τῶν ἀκαρτιῶν καὶ τῶν ἑνδεκα ἄλλων μηνῶν, ὡς ἔφερον ἐπὶ τῆς βίχως, παρέδωκε τὴν ἐξουσίαν μετὰ τὴν γαλανοτέρην του φυσιογνωμίαν καὶ τὸ θερμότερον ἡλιακὸν του μεῖδιμα.

Ὅταν ἐπαρῆν ἐν τῷ ὀρίζοντι τῶν Ἀθηνῶν ὁ Ἰανουάριος, ἐν δευτερόλεπτον μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 31 Δεκεμβρίου, εὗρεν ὅλους σχεδὸν τοὺς κατοίκους τῆς κλεινῆς πόλεως ἀγρυπνοῦντας καὶ ἀναμένοντας αὐτόν. Ἄλλοι ἐκυπτον τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τοῦ χαρτοπαιγνίου, ἄλλοι ἀνέπνεον τὸ γλυκὺ τῆς βασιλόπηττας ἀρωματὰ παιδία περιχαρῆ ἐτακτοποιοῦν τὰ παιγνίδια των, καὶ μόνον τὰ μικρότερα εἶχον ἤδη κοιμηθῆ καὶ ἐμειδίαν ὄνειρευόμενα τὸν ἅγιον Βασίλειον καὶ τὰ δῶρά του.

Εἶνε ὁ μόνος ἐκ τῶν μηνῶν ὅστις ἀξιοῦται τοιαύτης τιμῆς· καὶ ὅμως ἀντὶ νὰ χαρῆ, ἀντὶ νὰ γελάσῃ ἐξ εὐχαριστήσεως ὁ στρυφνὸς καὶ παραξένος γέρον, εἰσήλασε ψυχρὸς, συνωφρυνόμενος καὶ αὐτὴν τὴν πρώτην τῆς ἀφίξεώς του ἡμέραν ἐξέχυσεν ἐπὶ τῶν Ἀθηνῶν ὅλην τὴν βορεινὴν ἀναπνοήν του.

***

Καὶ ἡ ὀργὴ του αὐτὴ δὲν ὑπῆρξε ἐφήμερος, ὡς τῶν πλείστων Ἀθηναϊκῶν μηνῶν, ἀλλὰ παρατεταμένη, τῶσον ὅστε ἠκούσθησαν τινες μετ' ἀδημονίας ἀνακράζοντες :

— Αἶ μὰ ὁ Γενάρης μας ἦρθε φέτος μετὰ τῆς μεγάλης του παραξενιάς. Καλὰ λένε ὅσο γερνᾷ κανένας τόσο πλεῖο παραξένος γίνεται.

Καὶ οἱ ταλαίπωροι Ἀθηναῖοι οἱ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωποι τῆς ἀντηλιχῆς ἐκλείσθησαν ἐν ταῖς

οικίαις των και καυσόξυλα έπρομηθεύθησαν και αι έστιαι άνέλωκαν γλυκείαν φλόγα και θάλλπος προστατευτικόν. Ένώ ο Ίανουάριος έξω έμείνετο έξ όργης μέχρι της ήμέρας των Φώτων, καθ' ήν άντι να καθησυχάση και αύτός εκ του άγιασμού των ύδάτων, άνέλαιεν άπ' έναντίας ο άσέβης την μεταβολήν αύτων εις πυκνάς νιφάδας και σπιθαμιαίας στοιβάδας χιόνος. Τήν δε πρώην της έπομένης ή πόλις πάσα και τά περίξ εύρέθησαν έπεστρωμένα υπό χιόνος, και όδοι, και στέγαι, και ταίχιοι και δένδρα, λευκά και άπαυγάζοντα, ως έν παντοδύναμος τις μάγισσα των παρμηθίων είχαν εκτείρη έπ' αύτων την μαγικήν της βάρδον και ούτως έν άκαρεί τά πάντα έμαρμάρωσαν. Και έμειναν μαρμαρωμένα μέχρι ού και πάλιν ο Ήλιος ο άττικός, ως τό άνδρεϊον βασιλόπουλον του μύθου με τό άθάνατον νερόν, με τας γλυκειάς άκτίνάς του ήλθε και άπέδωκε την ζωήν εις την νεκρωμένην φύσιν, εις την έσαθωνμένην πόλιν.

Διετηρήθη δ' εκτοτε ένδοξος και ακλόνητος ή του Ήλιου βασιλεία, και ο Ίανουάριος έφάνη τόσω ειλικρινώς μεταμεληθείς δια τας πρώτας παρεκτροπάς του, ώστε εις άπόδοσιν αύτων έπεδαψίλευσεν ήμιν άχρι τέλους ήμέρας, ως έδανείσθη άπό του Άπριλίου, έσπέρας περιλουομένης έν τη πορφυρά αίγλη θαυμασίου λυκόφωτος, και νύκτας άδαμαντοκολλήτους.

**

Παρέτεινα ίσως ύπερ τό δέον τόν περι καιρου λόγον, αλλά μήπως δέν εινε και τό μάλλον ένδιαφέρον ζήτημα; Η πολιτική ένδιαφέρει τούς θεσιθήρας και τούς δημοσιογράφους, ο συρμός τας περικόμψους κυρίως, τό χρηματιστήριον τούς τραπεζίτας, ή άγορά τούς όψοπώλας και τας μαγειρίσσας, — άλλ' ο καιρός ένδιαφέρει πάντας, άπό του μεγαλοσχήμου κυρίου, όστις θά εξέλθη εις περίπατον έφιππος, μέχρι της τελευταίας οικοκυράς ήτις έχει πλύσιν.

Άλλως τε και έν άρχή πάσης όμιλίας μετ' άγνωστων έλλείπει άλλου προχειροτέρου θεματος μή δέν καταφεύγη τις συνήθως εις μακράς μετεωρολογιακάς άνκοινωνήσεις; και μή έν τούτῃ τινι θέσει δέν εύρίσκομαι ήδη έγώ άπέναντι ύμῶν;

**

Άλλά και άν έρευνήσωμεν τά αξιομνημόνευτα του λήξαντος μηνός γεγονότα θά ίδωμεν ότι επί των δικτύων μετρούνται ταύτα. Η έσωτερική πολιτική ήσυχάζει. Οι πατέρες του έθνους, ούτινες τυγχάνουσιν άμα και πατέρες οικογενειών, είχαν απέλθη εις τας έπαρχιακάς των ίνα γευθώσιν έν ήσυχία τόν χειρόν των Χριστουγέννων και την πηήταν της πρωτοχρονιάς. Τοσούτον δ' έβαρύνθησαν φαίνεται

και στόμαχοι αύτων εκ της τρυφηλής ταύτης άπολαύσεως, ώστε μόλις ήδη, μετά ένα όλον μήνα επανέρχονται άνά εις μετά νωθρότητος και έντελους άνορεξιάς, προς εκπλήρωσιν των ύψηλών αύτων καθηκόντων.

**

Τό Χρηματιστήριον δυστυχώς έργάζεται πλειότερον ή ή Βουλή, και λέγομεν δυστυχώς, διότι εκτός των έξ έπγγέλματος χρηματιστών, και άλλοι πολλοί άπλοι διαβάται μαγγανεύομενοι υπό της πολυθελητήρου Κίρκης, της Κυβείας, εισέρχονται εις τόν περίβολον αύτου και, γνωρίζομεν πάντας, εις ποίαν κατάστασιν εξέρχονται κατόπιν. Είνε δε βέβηκιν ότι κατά τόν περὸντα μήνα ένενκα πλείστων λόγων αι κλίμακες του Χρηματιστηρίου ύπῆρξαν λίαν όλισθηραί υπό τούς πόδας πολλών.

**

Ο Ίανουάριος συνήθως εινε ο μήν καθ' έν έγκαινίζονται έν Αθήναις αι έσπεριναί διασκεδάσεις και διότι ο χειμών ένταύθα μόλις άπό του μηνός τούτου ένδυναμοῦται, και διότι άπό των μέσων αύτου άρχονται τά προανακρούσμενα της φαίδρας Αποόκειω. Αι εύρύταται και πολυτελέσταται των άθηναϊκών αίθουσών άπό των βασιλικών μέχρι των τραπεζιτικῶν και αύτων των άρχαιολογικῶν άκόμη περιέλαβον έναλλάξ την εκλεκτοτέραν μερίδα της ήμετέρας κοινωνίας κατά την δημοσιογραφικήν ταύτην φράσιν, ήτις δέν φαίνεται ποσώς κολακευτική δια τούς μη κεκλημένους. Ένώ άπ' έτέρου εις τό άλλο άκρον τά ζυθοπωλεία και οι γυροδιδάσκαλοι επέστρωσαν ήδη επί των τοίχων άπό των μέσων του μηνός τά παμμεγέθη και πολύχρωμα προγράμματα των δημοσίων χορῶν μετημφισμένων και μη.

**

Τό θεάτρον μας δυστυχώς, ένῶ πρό πολλού έπρεπε να μεταβληθῆ εις άχυρώνα, μεταβλήθη παραδόξως εις ξενοδοχείον. Απο της άρχης του χειμῶνος μέχρι νῦν έφιλοξένησε πλείονας ήθοποιούς επί της σκηνής του ή θεατάς έν τοις θεωρείοις του. Μετά τόν άρμενικόν θίασον, ο έλληνικός του Πειραιώς, έπειτα ο Έθνικός σύλλογος, έπειτα ο Πανελλήνιος θίασος, έπειτα άγγλος τις πάλιν παράδοξος άλλάσων την μορφήν του ως ύπικαμισον, μετ' αύτόν ιταλικόν μελόδραμα, και τίς ειδη πόσα άλλα άκόμη.

Έν τούτοις εκ των μάλλον αξιολόγων θεατρικῶν έσπερίδων του λήξαντος μηνός ύπῆρξαν τρεις παραστάσεις μετ' συνοδείας αύλων και τυμπάνων. Η εκτέλεσις αύτων λίαν έπιτυχής κατά την γνώμην των πολυαριθμῶν θαμώνων του ύπερφου, τοῦτο μόνον ειχε τό σκληρόν,

ότι δια των άμέτρων πυροβολισμῶν και θορύβων έφυγάδευσεν άπό του θεάτρον σηήνος όλον φιλησύχων μυῶν, ούτινες πρό πολλού είχαν εγκατασταθῆ οικογενειακῶς έν αύτῷ.

**

Έκτός τούτων νομίζω οὔδ' έχομεν άλλο τι να ειπωμεν. Μόνον άνγκυράσωμεν δυνάμεθα άπό του νῦνως δείγματα προόδου και γεγονότα άμα, άτινα θά ποιήλωσι πως την μονοτονίαν του άθηναϊκού βίου, τας δύο προκηρυχθείσας εκθέσεις, την εκθεσιν άνθῶν και φυτῶν, υπό του συλλόγου Παρρασσῶδ δια την 23 Άπριλίου και την ιστορικήν εκθεσιν άντικειμένων άναφρομένων εις τόν έλληνικόν άγῶνα του 1821, ήν οργανοῦσιν έν συνεργασίᾳ ή Ιστορική και Έθνολογική έταιρία και ο σύλλογος Παρρασσῶδ.

Και επειδή ο λόγος περι της ήρωϊκής εκεινης έποχής, ως μη λησμονήσωμεν ότι και ο παρελθών μήν εκήδευσε δύο εκ των εύαριθμῶν λειψάνων της Έπικραστίας, δύο γέροντας στρατηγούς τόν Αντώνιον Γεωργαντάν και τόν Τριαντάφυλλον Λαζαρέτον, επί των τάφων των όποιων όφείλομεν να καταθέσωμεν την δάφνην της τιμής.

**

Και λοιπόν κατά τούς άπαραβάτους της φύσεως νόμους ο μέν Ίανουάριος απῆλθεν, ίνα έπιστρέψῃ μετ' ένδεκα μηνάς πάλιν, άκούεται δε ήδη κρουομένη επί του δαπέδου ή βακτηρία του χωλού Φεβρουαρίου, του άνακτήρου αλλά ζωηρού τούτου γέροντος, όστις προσέρχεται ένδεδυμένος ως γελωτοποιός, έστειμένος με άνθη άμυγδαλής και σύρων άπό του βραχίονος, περικαλλῆ και προσωπιδωφόρον κόρην, την τρελλήν Αποόκειω.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Σέριδαν, ο Άγγλος ποιητής, ειχεν άσθενήσει βαρέως ένενκα της μεγάλης αύτου άκρασίας και άκολασίας. Επί τούτῳ προσκληθείς ο ιατρός Έβερδεν διεγράψεν αύτῷ αύστηράν εγκράτειαν και άποχήν άπό παντός. Μετά τρεις ήμέρας επανέρχεται ο ιατρός και τόν έρωτῆ έν ήκολούθησε την διαταγήν αύτου. Άπάντησις καταφατική.

— Εῦγε, λέγει τότε ο ιατρός, εινε τό μόνον μέσον δι' οὔθ' άποθώσεως να ζήσης έτι μακράς ήμέρας.

— Δέν άμφιβάλλω ποσώς, απήντησεν ο Σέριδαν, διότι μακροτέρας ήμέρας άπό τας τρεις τελευταίας δέν ένθυμοῦμαι να έπέρασά εις όλην μου την ζωήν.

Άνεκδοτον ποίημα

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ

Ευχαρίστω δημοσιόωμεν τό κατωτέρω άνέκδοτον ποίημα του άειμνήστου ποιητού Αριστοτέλου Βαλλωρίτου. Το ποίημα, ως βλέπει ο αναγνώστης, εινε παλαιότατον, εκ των πρώτων βεβαίως του ποιητού, γρασίν έν Πίζη τη 6 Δεκεμβρου 1846, επί του λευκάματος του νῦν έν ηερκύρα κ. Στερ. Πιέρρη, φίλου του Βαλλωρίτου, μετ' οὔ και συνδιέτριβε τότε έν Πίζη άνεκοινώθη δ' ήν ενειμένος υπό του άνθυπολοχαγού του μηχανικού κ. Βιζωρο; Ι. Δούσμανη, εις όν παρεχωρήθη υπό του κατόχου του λευκάματος. Είνε δ' άξιον λόγου διότι δείκνυει ήμιν τόν Βαλλωρίτην εις τά πρώτα βήματα του ποιητικού του σταδίου, και προς τούτοις ως γλωσσικόν μνημείον, έξ οὔ βλέπομεν πόσων ούσιωδῶν διάφορων ήτο ο χαρακτήρ της γλώσσης έν η ήρχισε τράφων ο ποιητής, εκείνου δν κατόπιν περιόχθη μετ' ένδελεχῆ μελέτην των δημοτικῶν φημάτων.

A Pisa le 6 Decembre 1846.

Είς τὰς έρημους τὰς Ξηράς, 'ς την μαύρην Άραβίαν
Όταν σφυρίζῃ τό Σιμόν με λύσσα, με μανίαν,
Οι διψασμένοι Άραβες πηγαίνουν να κοήσουν
Είς τῶν φοινίκων την σκιάν. — 'Σ τὰ νύματα τὰ κρύα
Τὰ διψασμένα χείλη των τρέχουσι να όρροῦσιν
Κ' ένῶ άκούσιν άπό μακράν τὰ άγρια θηρία
Βραχί να πέμπουν μυκηθμούς, ως σάλπιγγας θανάτων
Ήττοι και άτάραχοι, σχεδόν άπηροσμένοι
'Εκει άπλώνουν 'ς την σκιάν τὰ μαύρα σώματά των. —
'Ο άνεμος επάνω των σφυρίζων διαβαίνει
Φέρων μαζί του θόρυβον και μυκηθμούς λεόντων.
Είς την σκιάν του φοινίκος οι Άραβες κοττάζουν
Την τρικυμίαν που περνᾷ επί των κεφαλῶν των
Και ήπλωμένοι κατά γῆς, κοιμῶνται, ήσυχάζουν. —
'Ο Άραψ ο πλανώμενος 'ς την έρημον ποῦν έχει
'Σ τόν κόσμον άλλον φίλον του, παρά τινά στελέχη;
Τοσοῦτόσο και έγώ! — Τῆς θαλαρῆς ζωῆς μου
Τὰ άρρισμένα κύματα μ' έρριψαν με μανίαν
Μικράν άπό τὰ γῶματα της γῆς της πατρικῆς μου.
Με έρριψαν εις την νεκράν και δούλην Ιταλίαν.

Αλλά εδώ, ο εὔτυχῆς! ένῶ απλητισμένος
Είς τούς σκληρούς μου στοχασμούς ήμην παρητημένος,
'Ενώ άκόμη ήκουα τούς λαίλαπας να τρέχου
Βαθείς μέσ' 'ς τὰ σπλάγγνα μου και να μου τὰ φλογίζου,
Απήντησα, ο φίλε μου, ως Άραψ της έρήμου,
'Εν δένδρον νέον, γλοισρόν, 'ς τόν όρόμον μου ν' αὔξάνη.
'Εκει εὐρηκ' άνάπαυσιν ή έρημος ζωῆς μου.
Εἶθ' ο χειμῶν τὰ φύλλα του ποτὶ να μη μαράνη! —
Αὐτό τό δένδρον είσαι σύ. Εἶθ'ε ποτὶ καμμία
Να μη φυσήσῃ επάνω του άσπλάγγνος τρικυμία! —
'Ο Άραψ ο πλανώμενος που πλέον θέλει θέσει
Την έρημόν του κεφαλήν έν τὸ δένδρον πέση;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ.

Α ΔΗΘΕΙΑΙ

Όμοιάζει τό φῶς της φιλικῆς προς τό φῶς των πυρείων: Τοσοῦτῳ λαμπρότερον φαίνεται ήμιν όσω πυκνότερον εινε τό περί ήμῶς σκότος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πῆσαι αι έρημεριδες άνεγράψαν τό έπόμενον συγκινητικόν γεγονός, έν Πειραιεί πρό τινων ήμερῶν συμβάν:

«Μικρά παιδική, δεκαέτις μόλις, ένῶ ήν-

τλει ὕδωρ ἐκ τινος δεξαμενῆς ἐν Πειραιεῖ, ὀλισθήσασα ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Ἐκ τῶν περισταμένων μόνος ὁ Πέτρος Χέλμης ἢ Λιμπέρης βράπτῃς, κισθανθεὶς ὅτι ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς ἐκινδύνευε, προσδέσας ἑαυτὸν μετὰ σπουδῆς διὰ σχοινίου, κατέβη εἰς τὴν δεξαμενὴν καὶ ἀναλαβὼν τὸ κορσάσιον, ἐξήγαγε καὶ παρέδωκεν αὐτὸ ἀβλαβὲς εἰς τοὺς παρὰ τὸ στόμιον τῆς δεξαμενῆς ἀναμένοντας περιέρχους. Εὐρίσκατο ἤδη εἰς τὸ στόμιον τοῦ φρέατος καὶ δὲν ἔμμενεν εἰμὴ νὰ θέσῃ τὸν πόδα ἐκτός, ὅτε θραύεται τὸ δι' οὗ ἦτο προσδεδεμένος σχοινίον καὶ πίπτει ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς. Τὸ πλῆθος τῶν περιέρχων αὐξάνει, ἐξογκοῦται καὶ καταπλημμυρεῖ τὰς ὁδοὺς· ἀλλ' οὐδεὶς μεταξὺ τῶν χιλιάδων ἐκείνων συγκινεῖται ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς αὐταπαρνήσεως, ὅπερ ὤθησε τὸν Πέτρον Λιμπέρην ἵνα καταβῇ εἰς τὴν δεξαμενὴν καὶ σώσῃ τὸν οὕτω προθύμως σπεύσαντα εἰς σωτηρίαν τοῦ κινδυνεύοντος πλησίον. Οὐδεὶς μιμεῖται τὸ ζωντανὸν ἔτι παράδειγμα τοῦ γενναίου νεανίου. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀναγκαστικὴ χιλιάδων ἀπανθρώπων ἀφῆκε τὸν ἀληθῶς ἀνθρώπου παλαιόντα ἐν τῷ κινδύνῳ πλέον τοῦ τετάρτου τῆς ὥρας, ὅτε ἀπερασίσθη τέλος νὰ καταβῇ εἰς λογίαις τοῦ πυροβολικοῦ, ὅστις ἀνέσυρε τὸ πτώμα τοῦ γενναίου Πέτρον Λιμπέρην. Ὁ πρῶτος ἐπισκεφθεὶς τὸν πνιγμένον ἰατρός κ. Πολιτάκης οὐδὲν διέκρινε σημεῖον ζωῆς. Ἡ κοινωνία τοῦ Πειραιῶς μεγάλως συνεκινήθη ἐπὶ τῷ λυπηρῷ συμβάντι καὶ παρὰ πάντων ἐθαυμάσθη ἡ τοσοῦτω σκληρῶς ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης ἀνταρμιφθεῖσα αὐταπαρνήσις τοῦ γενναίου νεανίου.

***

Ἡ κατασκευὴ τῶν ὀδόντων εἶνε σπουδαϊοτάτη βιομηχανία.

Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις εἰσὶ δώδεκα ἐργαστήσια τεχνιτῶν ὀδόντων, παράγοντα ἐτησίως δέκα ἑκατομμύρια, δηλαδή κατὰ μέσον ὄρον ἕνα ὀδόντα διὰ πέντε ἀνθρώπους. Οἱ ἡμίσεις τούτων κατασκευάζονται ὑπὸ Ἑταιρίας ἰδρυθείσης τῷ 1864. Τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως δὲ τῶν ὀδόντων τούτων προεῖν ἀνέρχεται εἰς 1 ἑκατομ. δολλαρίων κατ' ἔτος.

***

Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἑταιρίαν τῆς βιολογίας ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως ὁ κ. Delaunay εἰρεῖνας αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἐξάγεται ὅτι αἱ κατώτεροι φυλαὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅσαι περιστρέφονται χορεύουσαι, διευθύνονται πάντοτε πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ἐνῶ αἱ ἀνωτεροὶ εὐρωπαϊκῆς φυλαὶ στρέφονται πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἐν Οὐγγαρῖα ἐθνικὸς τις χορός, ὅστις ἐχορεύετο πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐπὶ Καρόλου τοῦ μεγάλου, χορεύεται νῦν πρὸς τὰ δεξιὰ. Πολλαὶ γυναῖκες προτιμῶσι τὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ περιστροφήν, καὶ λαμ-

βάνουσι τὴν διεύθυνσιν ταύτην ὅταν χορεύωσι μόναι. Τὰ παιδιὰ κατ' ἀρχὰς στρέφονται πρὸς τὰ ἀριστερὰ, βραδύτερον δὲ ἐφ' ὅσον ἀναπτύσσονται ἀρχίζουσι νὰ στρέφονται πρὸς τὰ δεξιὰ. Πρὸς τούτοις τὰ δύο τρίτα τῶν βλακῶν στρέφονται πρὸς τὰ ἀριστερὰ. Ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων ὁ κ. Delaunay ἐξάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἐπειδὴ ἡ μὲν πρὸς τὰ ἀριστερὰ κινήσις, ἣτις συμβαίνει παρὰ ταῖς κατώτερας φυλαῖς καὶ ἀνθρώποις, ἐπιβάλλεται ἐκ τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους, ἀναγκαστικῶς ἐπιταί ὅτι ἐπέρχεται μετάπτωσις τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἐγκεφάλου ἐκ τοῦ δεξιοῦ εἰς τὸ ἀριστερὸν αὐτοῦ μέρος.

***

Ἐν μικρᾷ κώμῃ τῆς Μοραβίας, ἐν ἣ πρό τινος συνεστάθη ταχυδρομικὸν γραφεῖον, ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ἐνησχολεῖτο εἰς τὰ τῆς ὑπηρεσίας του, ὅτε ἐλαφρῶς ἐκρούσθη ἡ θύρα.

— Ἐμπρός!

Ἡ κρούουσα ἦτο χωρική νεανίς, δροσερὰ καὶ καθαρὰ, καὶ παρουσίασεν ἐν τάχει εἰς τὸν ὑπάλληλον ταχυδρομικὸν ἐντάλμα, τὸ ὅποσον ἀφοῦ ἐξήτασε καὶ εὔρεν ἐν τάξει οὗτος ἐξηγγύρωσεν.

Ὁ νέος ἠρώτησε κατόπιν τὴν νεανίδα διατί δὲν ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ ἐντάλματος καὶ τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τοῦ χάρτου, ἀφ' οὗ εἶνε κατὰ τι γεγραμμένον δι' αὐτήν. (Διότι μετὰ τῶν ταχυδρομικῶν ἐντάλματων ἐν Αὐστρίᾳ συνάπτεται καὶ εἶδος τι δελεαρίου πρὸς χρῆσιν τοῦ ἀποστολέως). Αὕτη δὲ ἐρυθρίωσα καὶ δειλὴ ἀπεκρίνατο:

— Μὰ δὲν 'ξέρω γράμματα νὰ τὸ διαβάσω, μὴ κάνεις τὴν χάριν νὰ μοῦ τὸ διαβάσῃς σύ;

— Εὐχαρίστως.

Καὶ ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ἀναγινώσκει σοβαρῶς:

«Σὺ σέλω τρεῖς φλωρίνια καὶ χίλια φιλιὰ».

Μεθ' οὗ ἐπιλέγει ἐν ὄλῃ του τῇ ταχυδρομικῇ ἀξιοπροσπεῖα:

— Τώρα σοῦ ἔδωκα τὰ 3 φλωρίνια, μένου τὰ φιλιὰ.

Τότε ἡ χωρική ὄμψα εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ ταχυδρομικοῦ ὑπάλληλου καὶ μετὰ προθυμίας ἀνυποκρίτου ἀφίνει νὰ τῇ πληρώσῃ ὀλόκληρον τὸ ποσὸν τοῦ ἐντάλματος.

Ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς γονεῖς τῆς:

— Μητέρα, εἶπε, τί καλὸ πράγμα πού εἶνε τώρα τὸ ταχυδρομεῖο, πληρώνει ὅλα τοῖς μετρητοῖς, ὅλα, ὡς καὶ τὰ φιλιὰ ἀκόμη!

Ἡ δὲ γραῖκα, ἐπιλέγει ἡ ἐφημερίς τῆς Μοραβίας, μετὰ σοβαρῶς διανοουμένη πόσον προώδυσεν ἡ καινώνια!